

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
Katedra obchodního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Název práce:

Pojmové znaky obchodního tajemství

Zpracovala: Theodora Čáslavská

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Zuzana Krejsová

Plzeň 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma: „Pojmové znaky obchodního tajemství“ vypracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

Theodora Čáslavská

.....

V Plzni, 25. března 2012

Obsah

	str.
1. Úvod	04
2. Historie právní úpravy obchodního tajemství	05
2.1. Období před rokem 1918	07
2.2. Situace po vzniku Československé republiky v roce 1918	09
2.3. Období let 1950 až 1991	13
2.4. Současnost	15
3. Vymezení definice obchodního tajemství dle § 17 ObchZ.	15
4. Jednotlivé pojmové znaky obchodního tajemství	17
5. Nakládání s obchodním tajemstvím dle § 18 ObchZ.	38
6. Trvání práva k obchodnímu tajemství dle § 19 ObchZ.	42
7. Právní ochrana obchodního tajemství dle § 20 ObchZ.	43
8. Vymezení souvisejících pojmů	48
8.1. Hospodářská soutěž	48
8.2. Duševní vlastnictví	49
8.3. Průmyslová práva	49
8.4. Patent	50
9. Další ochrana utajovaných skutečností	50
10. Obchodní tajemství vs. právo na informace	52
11. Obchodní tajemství a nový občanský zákoník	53
12. Výběr z nejznámějších příkladů obchodního tajemství	57
13. Obchodní tajemství v rámci zahraniční právní úpravy	58
14. Závěr	61
15. Resumé	63
16. Cizojazyčné resumé	65
17. Seznam použité literatury	67

1. Úvod

Téma své diplomové práce – pojmové znaky obchodního tajemství – jsem si vybrala nejen pro nesporný význam tohoto institutu pro oblast obchodních vztahů, ale také kvůli vlastní preferenci soukromého práva a především jeho části upravené obchodním zákoníkem. Mám rovněž za to, že za hlubší úvahu jistě stojí též překvapivě stručný rozsah právní úpravy této oblasti, jenž je ve zřetelném nepoměru oproti širokému uplatnění obchodního tajemství a jeho pojmových znaků v obchodní a právní praxi.

Učinit předmětem diplomové práce tuto zdánlivě omezenou látku, upravenou téměř bezzbytku pouhými čtyřmi ustanoveními obchodního zákoníku, lze jistě považovat za výzvu.

Obchodní tajemství nás každodenně obklopuje a setkáváme se s ním ve všech oblastech obchodu a podnikání. Ať se již jedná o informace pramenící z provozu podnikání a snahu podnikatelů o jejich ochranu, nebo naopak o snahu toto tajemství, v rozporu s pravidly hospodářské soutěže, nekalým způsobem odhalit, získat či využívat.

Tato diplomová práce je koncipována jako kompilace právních předpisů, odborných publikací, článků a souvisejících soudních rozhodnutí. Přínosem by měl být ucelený soubor poznatků k dané problematice pojmových znaků obchodního tajemství. Součástí této práce je také rozbor právní úpravy obchodního tajemství v nově přijatém občanském zákoníku.

Abych podala co nejúplnější obraz právní úpravy obchodního tajemství, a logicky tak i jeho pojmových znaků, dotknu se v této práci i některých významných historických příkladů výskytu a úpravy obchodního tajemství, jejichž odraz lze nicméně velmi dobře pozorovat právě i ve stávajícím zákonném znění ustanovení upravujících tento institut.

2. Historie právní úpravy obchodního tajemství

Snaha o zachování a do značné míry tedy i definování obchodního tajemství provází lidstvo patrně během celé jeho existence. Ačkoliv nelze s určitostí konstatovat, jestli v průběhu historického vývoje obchodního tajemství byly u tohoto institutu zachovány všechny pojmové znaky, jimiž je v současnosti definován v účinném obchodním zákoníku, je nesporné, že řada těchto znaků se uplatňovala již před desítkami, ba i stovkami let.

Pro ilustraci a pro lepší představu o šíři a mnohobarevnosti problematiky obchodního tajemství uvádím některé příklady z minulosti. Ač si některé výtvarné díla lidského umu získaly během svého užívání nesmírnou proslulost, byly natolik chráněným tajemstvím, že vědomí o nich zůstalo pouze v historickém podání, nikoliv v praxi. Jeden z proslulých příkladů takových v minulosti ztracených výrobních (a nepochybně tak i obchodních) tajemství je tzv. *řecký oheň*. Tato bojová látka složená ze zcela neznámých komponentů (jistě je jen to, že její součástí nebyl fosfor), jejíž skladbu nedokázala přiblížit ani současná nejmodernější analýza z různých vědních oborů, byla v užívání, jak již z jejího názvu vyplývá, zejména ve východořímské říši – posléze v Byzanci. Někdy na přelomu 6. a 7. století se stala krajně obávanou zbraní v námořních bitvách. Tuto tajnou a utajovanou kompozici zápalných látek užitých při výrobě řeckého ohně nebylo nejenže možno uhasit vodou, ale dle soudobých zpráv voda dokonce hoření podporovala, ne-li aktivovala. Její tajemství bylo střeženo velmi důkladně, přinášela zřejmé výhody a nepochybně se stávala i předmětem obchodního tajemství. Poslední známé užití je datováno do roku 1453 při pádu Cařihradu, poté z neznámých důvodů znalost této látky zanikla.¹

¹ Štěpánek, P. 1453: Pád Konstantinopole – zrod Istanbulu. Praha: Triton, 2010, str. 120 a 134.

Dalším dlouhodobě střeženým výrobním a obchodním tajemstvím byla výroba hedvábí v Číně. Již Marco Polo zmiňuje ve svém cestopise z 13. století (Milion) jeho váhu a důležitost na území čínského císařství a jak toto dílo, tak četné historické zprávy popisují dobrodružný způsob, jakým se v dutých holích mnichů dostaly kokony bource morušového do Evropy, což pak podnítilo konkurenční výrobu hedvábí v Benátkách. V Číně se ovšem tajily všechny pozoruhodnější technologie, jako například výroba porcelánu, papíru, pěstování a následné zpracování čaje, výroba střelného prachu apod.

Ve starověku se do určité míry písemné prameny zmiňují zejména o obchodování, o výrobě již méně. Určité zmínky o obchodních tajemstvích a zejména o opatřeních směřujících k jejich ochraně, jako jednom z nejcharakterističtějších znaků obchodního tajemství můžeme sledovat od středověku.

Klasickým příkladem vzájemné ochrany obchodu je hanza, což je původně spolek sdružující od začátku 12. století pro společné prosazování zájmů a vzájemnou ochranu kupce, kteří obchodovali v Baltském a Severním moři. Později se pro větší efektivnost sdružují i města této oblasti, neboť mohou společně hájit své zájmy diplomaticky, majetkově a případně i mocensky.²

Výrazným příkladem ochrany obchodu a řemeslné výroby a s tím de facto souvisejícím obchodním tajemstvím jsou různá ustanovení v řadě cechovních předpisů, v nichž právě i ochrana specifických, jinde neznámých výrobních postupů a vyloučení nekalé soutěže hrála nezanedbatelnou roli. Cechy jsou organizace převážně městských řemeslníků a obchodníků. Během doby, zejména už od 16. století a zejména pak po třicetileté válce, se stává tato forma přežitkem a dochází k postupnému převádění omezené cechovní ochrany utajovaných

² Zimák, A. Hanza. Obrazy z dějin severského námořního obchodu. Praha: Libri, 2002, str. 250.

výrobních, ale i obchodních postupů, do takových právních forem, které pokrývaly mnohem širší geografické, resp. státní, celky.

Spolu s rozvíjejícím se volným podnikáním na přelomu 19. a 20. století analogicky rostla též potřeba zajistit se proti nežádoucí a společensky nepřijatelné konkurenci, jejímž projevem byla i nekalá soutěž spočívající v neoprávněném prolamování a užívání utajovaných výrobních a obchodních praktik, určitým právním institutem. Právě tento stav později vedl nejprve k obecným odkazům a později k přímé definici obchodního tajemství prostřednictvím jeho základních znaků v obecně závazných právních předpisech tak, jak jej známe i ve stávající podobě obchodního zákoníku. V tomto období se platné obchodní právo v Čechách, na Moravě a v české části Slezska vyvíjelo shodně s právem platným v Rakousku a v ostatních částech rakouské a později rakouskouherské monarchie.

2.1. Období před rokem 1918

V roce 1863 byl přijat Všeobecný obchodní zákoník (AHGB) pod číslem 1/1863 ř.z. s platností pro celé Předlitavsko. V německých zemích nazývaný Allgemeine Deutsche Handelsgesetzbuch (ADHGB). Tímto právním předpisem byla dokončena unifikace obchodního práva v zemích habsburské monarchie. Tento předpis představuje první rozsáhlejší samostatnou právní úpravu obchodního práva na našem území a platil až do roku 1950. Obchodní tajemství jako takové v uvedeném kodexu sice samostatně upraveno není, ale jisté prvky shodné s pozdější právní regulací tohoto institutu v této právní úpravě již spatřovat lze. Jako např. v článku 69, kde se uvádí, že: *„Dohodci obchodní jsou zavázáni mlčenlivostí o příkazech, jednáních i smlouvách, pokud opak této strany nepovolily anebo povaha jistého toto nepožaduje“*. Nebo v článku 98, jenž stanoví, že: *„Jestliže společník některý jednostranně někoho jiného v účastenství podílu svého přijme anebo podílu svého jemu postoupí, tehdy tento naproti*

společnosti samé žádných práv nedojde; jmenovitě nemá práva nahlédati do obchodních knih a papírů společnosti.“

Již i z citovaných částí AHGB je jasně patrné, že snaha o utajení určitých skutečností obchodní povahy v rámci obchodní praxe existovala od samého počátku komplexnější právní kodifikace obchodního práva. Podobně jako v současné definici obchodního tajemství i zde již můžeme jasně odlišit hlavní pojmové znaky obchodního tajemství tak, jak se objevují i ve stávajícím ustanovení § 17 platného obchodního zákoníku. Vedle jasné souvztažnosti obchodního tajemství ke zmíněným skutečnostem obchodní povahy je patrné, že i v této přes sto let staré právní úpravě je obchodní tajemství dáno do přímé souvislosti s podnikatelem, přičemž právě podnikateli je dána přímá dispozice s tímto tajemstvím.

Problematika ochrany obchodního tajemství je zmiňovaná též v dobové právní odborné literatuře. Je tomu tak i v právně-vědeckém díle profesora práv Antonína rytíře Randy z roku 1908 s názvem Soukromé obchodní právo Rakouské, ze kterého (i pro kouzlo použité češtiny tehdejší doby) cituji zkrácenou pasáž, jež o obchodním tajemství pojednává:

„Z nejobtížnějších úkolů moderního zákonodárství jest ochrana proti nekalé soutěži (concurrance déloyale). Každému podnikateli jest ovšem dle platného práva dovoleno, aby svůj obchodní neb živnostenský podnik v mezích příslušných zákonů a nařízení všemocným způsobem zveleboval, rozšiřoval a výnosnost jeho zvyšoval, zejm. příznivými platebními podmínkami, snižováním cen, vychvalováním svého obchodu (reklamou) etc., a to i tehdy, odvádějí-li se tím konkurentovi zákazníci. Avšak nikdo nesmí při tom – již dle platného práva – užívati takových prostředků, které se přičí veřejné morálce. Zřejmé porušení dobrých mravů v hospodářském boji k patrné škodě soutěžníků, kterým se tím odnímá odbyt, tvoří podstatu nekalé soutěže. ... Ani v Rakousku neshledala judikatura ... všeobecná pravidla občanského práva za dostatečná, aby zamezila nepoctivou konkurenci. ... Proto naléhaly ode dávna reelní kruhy našeho obchodnictva

na vydání jednotného, speciálního zákona, který by zakázal škodlivé formy nekalé soutěže. ... Se zřetelem na došlá dobrozdání, jakož i na zkušenosti mezitím v Německu nabyté, předložila vláda dle vzoru něm. říš. zákona z r. 1896 rak. sněmovně poslanců novou osnovu roku 1906. Tato liší se od první osnovy a německého vzoru zejména tím, že se neomezuje na to, aby nejhrubší a nejčasnější způsoby nekalé soutěže – zejména podvodnou reklamu, osvojování si značek (známek) podniku, očerňování soutěžníků, systém známek na zboží, prozrazení obchodního tajemství etc. – speciálními předpisy taxativně zakázala.“³

2.2. Situace po vzniku Československé republiky v roce 1918

Po rozpadu Rakouska-Uherska a vzniku nástupnických států se československý stát přihlásil k myšlence právní kontinuity a převzal dosavadní rakouské a uherské právo, a to prostřednictvím tzv. recepčního zákona č. 11/1918. Jako pramen obchodního práva v českých zemích byl tak převzat především rakouský obchodní zákoník z roku 1863 a další předpisy. S rostoucí potřebou vlastní úpravy jednotlivých institutů však začaly vznikat původní československé právní předpisy. V této historické etapě se setkáváme s prvním speciálním zákonem, který přímo upravuje obchodní tajemství jako svébytnou součást obchodního práva. Tento zákon byl přijat pod číslem 111/1927 Sb. z. a n. jako zákon o ochraně proti nekalé soutěži, a to dne 15. července 1927; účinnosti nabyl dne 28. ledna 1928. Jedná se o „*legislativní dílo mimořádné kvality, autorem návrhu byli K. Skála a K. Hermann-Otavský.*“⁴

Tento klíčový obchodněprávní předpis platil až do 31. prosince 1950, tzn. bezmála čtvrt století, kdy byl zrušen zákonem č. 141/1950 Sb.

³ Randa, Antonín. Soukromé obchodní právo Rakouské (1908). Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, s.r.o., 2008, str. 116 a n.

⁴ Eliáš, K.; Bejček, J.; Hajn, P.; Ježek, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 42.

Přijetím zákona o ochraně proti nekalé soutěži byly splněny povinnosti vyplývající pro Československo z Pařížské unijní úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví (blíže k této úmluvě v kapitole o obchodním tajemství v rámci zahraniční právní úpravy).

V zákoně o ochraně proti nekalé soutěži byl upraven institut obchodního tajemství pomocí ustanovení regulujících právní ochranu proti nekalé soutěži a to obecně i pro účely soutěže mezi podnikateli. Nejdříve rozlišoval mezi tajemstvím obchodním a výrobním, pozdější novelou bylo od tohoto dělení upuštěno. V hlavě I. tohoto zákona s názvem „ochrana soukromoprávní“, jsou popsána jednotlivá jednání charakterizující nekalou soutěž. Ustanovení § 13 zákona č. 111/1927 Sb. z. a n. nese název „Porušování a využívání obchodních a výrobních tajemství“ a zní následovně:

„(1) Kdo jako zaměstnanec nebo učeň za trvání zaměstnaneckého nebo učňovského poměru jiné osobě neoprávněně sdělí nebo učiní přístupným obchodní nebo výrobní tajemství, jež mu v důsledku jeho poměru v podniku buď bylo svěřeno nebo stalo se jinak přístupným a jehož může být použito za účelem soutěže, může být žalován, aby se zdržel takového jednání.

(2) Stejnou žalobu může být nastupování proti tomu, kdo neoprávněně za účelem soutěže jinému sdělí nebo ve vlastním nebo cizím podniku užije obchodního nebo výrobního tajemství, jehož znalostí nabyt:

a) vlastním nebo cizím jednáním přičítícím se zákonu nebo dobrým mravům, zejména vlastní nebo cizí výzvědou, nebo

b) jako tajemství jemu zvláště svěřeného, zejména z technických předloh a návodů, z výkresů, modelů, šablon, stříhů, receptů, štočků, vzorků a vzorkovnic, ze seznamu zákazníků a pramenů nákupních, nebo

c) u výkonu funkce, k níž byl soudem nebo veřejným orgánem povolán.

(3) Tyto předpisy se nevztahují na používání znalostí a zručností, kterých zaměstnanec nebo učeň nabyli v pravidelném postupu své činnosti s vůlí zaměstnavatele v jeho podniku konané.

(4) Věděl-li jednající nebo musil-li vědět, že tajemství může být použito za účelem soutěže, může být žalován i o náhradu škody.“

Ačkoliv co se kodifikace obchodního tajemství týče, došlo ke značnému pokroku zejména z hlediska vymezení jeho ochrany, z díkce citovaného ustanovení § 13 tohoto zákona přesto ještě nelze definici obchodního tajemství jednoznačně dovodit. Jak již bylo řečeno, s tímto pojmem sice zákonodárce nakládá z hlediska jeho ochrany, jeho vymezení, tedy především vymezení všech jeho pojmových znaků, však v citované právní úpravě zcela zřetelné není. Co do vymezení institutu obchodního tajemství lze v citovaném ustanovení poukázat snad jen na odstavec 3, v němž je podán výčet skutečností, na které se úprava ochrany obchodního tajemství nevztahuje. Jedná se tak pouze o negativní vymezení, které ovšem za skutečnou definici považovat nelze. To, zda se v tom či onom případě jedná o obchodní tajemství, tak bývalo posuzováno nikoliv s ohledem na definiční znaky uvedené přímo v textu zákona, ale ad hoc v rámci řízení zpravidla o ochraně domnělého či skutečného obchodního tajemství.

To je ostatně uvedeno i ve vládní důvodové zprávě k tomuto zákonu, kde se doslova konstatuje: „*Dobrá pověst a přednost v soutěžních stycích, které se některé podniky těší, tkví nezřídka ve zvláštních obchodních a výrobních metodách, které jsou výsledkem dlouhé práce, péle a finančních obětí. Jde tu o zvláštní obchodní a výrobní tajemství, která jsou vlastní určitému podniku a odlišují jej od podniků jiných. Zevrubnější definici pojmu obchodních a výrobních tajemství nelze určit. Jde tu o otázku faktickou, která se bude v různých podnicích různě řešit a která i časově podléhá neustálým změnám. Definice – nehledíc k vadám definicí vůbec – nemohla by tu být ani vyčerpávající, ani dost pružná a výstižná. Není třeba*

obávat se svěřit řešení této otázky soudům, které mohou vyslechnout o této odborné otázce znalce.“⁵

V komentáři (K. Skála) k § 13 bylo uvedeno, že se obchodní a výrobní tajemství dá shrnout pod pojem „podniková tajemství“ a že rozlišení mezi oběma pojmy ani není v praxi valně praktické. Hranice mezi výrobním a obchodním tajemství jsou totiž velmi neurčité.

Ač platí, že definici či dokonce popis konkrétních příkladů obchodního tajemství tehdejší právní úprava neobsahuje až na zmíněný negativní výčet; určité znaky, které jsou pro obchodní tajemství charakteristické a které reflektuje soudobá právní úprava tohoto institutu, můžeme vysledovat už i zde. Jedná se zejména o určení oblasti výskytu chráněného zájmu, jímž toto tajemství je. Stejně jako v ustanovení v § 17 obchodního zákoníku, kde je obchodní tajemství charakterizováno skutečnostmi obchodní a výrobní povahy, je i v § 13 zákona o ochraně proti nekalé soutěži zmiňována povaha obchodní a výrobní.

V tomto zákoně je zároveň upravena i ochrana obchodního tajemství v oblasti trestně právní, a to v hlavě II. – Přestupky a přečiny nekalé soutěže. Konkrétně v § 31 je upraven „Přečin porušování a využívání obchodních a výrobních tajemství“, jenž je definován následovně:

„(1) Přečinu se dopouští, kdo jako zaměstnanec nebo učeň za trvání zaměstnaneckého nebo učňovského poměru jiné osobě neoprávněně sdělí nebo učiní přístupným obchodní nebo výrobní tajemství, jež mu v důsledku jeho poměru v podniku buď bylo svěřeno nebo stalo se jinak přístupným a o němž ví, že to může být použito za účelem soutěže.

(2) Stejného přečinu se dopouští ten, kdo neoprávněně za účelem soutěže jinému sdělí nebo ve vlastním nebo cizím podniku užije obchodního

⁵ Večerková, E. Obchodní tajemství. Historie obchodněprávních institutů. Sborník příspěvků z konference pořádané Katedrou obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity dne 10. června 2009 v Brně. Brno: Masarykova univerzita, 2009, str. 28.

nebo výrobního tajemství, o němž ví, že ho může být použito za účelem soutěže a jehož znalosti nabyt:

a) vlastním nebo cizím jednáním přičícím se zákonu nebo dobrým mravům, zejména vlastní nebo cizí výzvědou, nebo

b) jako tajemství jemu zvláště svěřeného, zejména z technických předloh a návodů, z výkresů, modelů, šablon, stříhů, receptů, štočků, vzorků a vzorkovnic, ze seznamu zákazníků a pramenů nákupních, nebo

c) u výkonu funkce, k níž byl soudem nebo veřejným orgánem povolán.“

I z této úpravy lze jednoznačně dovést existenci přinejmenším dvou pojmových znaků obchodního tajemství, jimiž je vztah k podniku a jeho obchodní nebo výrobní povaha.

Konečně v hlavě IV. všeobecných ustanovení, konkrétně v § 47, se pod pojmem „Vyloučení veřejnosti“ uvádí:

„Při ústním jednání (hlavním přeličení) může být na návrh vyloučena veřejnost, bylo li by veřejným projednáváním ohroženo obchodní nebo výrobní tajemství.“

2.3. Období let 1950 až 1991

Jak již bylo v úvodu řečeno, zákon proti nekalé soutěži z roku 1927 byl zrušen unifikovaným občanským zákoníkem č. 141/1950 Sb., nazývaným též střední občanský zákoník, který soukromé právo sjednotil do jediné platné kodifikace. Při jeho tvorbě se zákonodárci inspirovali v předválečné době, proto jeho legislativně-technická úroveň byla poměrně kvalitní, byť vznikl v době, která takové úrovni příliš nepřála.

Obchodní tajemství bylo nahrazeno pojmem „hospodářské tajemství“, které bylo vedle služebního a státního tajemství chráněno předpisy trestního práva.

Tento právní předpis byl přijat v období, kterému se říkalo tzv. právní dvoutletka a trvalo od roku 1949 a 1950, kdy došlo k rekodifikaci

všech základních odvětví práva v Československu. Úkolem právnické dvouletky bylo přepracovat a současně nově kodifikovat celý právní řád.

Komunistický totalitní režim trvající do roku 1989 považoval podnikání za nežádoucí činnost, proto obchodní právo jako takové neexistovalo. Instituty jako konkurence, tržní hospodářství, hospodářská soutěž, zisk, nákup a prodej, autonomie vůle stran či obchodní tajemství de facto neexistovaly. Což ostatně typicky dokládá ustanovení § 100 občanského zákoníku z roku 1950, kde se uvádí: „*Společenské socialistické (pozn. tedy nikoliv soukromé) vlastnictví je nedotknutelný zdroj bohatství a síly republiky a blahobytu pracujícího lidu.*“

Z výše uvedeného plyne, že ani obchodní tajemství a jeho pojmové znaky, které jsou upraveny v současném obchodním zákoníku, v této době jako právní pojem s odpovídající reflexí v právním řádu a jeho platných právních předpisech konstituováno nebylo. Došlo tak k umělému přerušení kontinuity původní koncepce obchodního tajemství tak, jak ji zakotvoval zákon č. 111/1927 Sb. z. a n. Vše bylo podřízeno centrálnímu plánování. Určitými „posledními ostrůvky“ přežívání institutů obchodního práva známých již z prvorepublikového zákonodárství, byly některé části hospodářského zákoníku z roku 1964 (zákon č. 109/1964 Sb.), který upravoval vztahy mezi centrálně řízenými podniky v rámci plánované ekonomiky, a dále zákoník mezinárodního obchodu (zákon č. 101/1963 Sb.).

Oba tyto předpisy byly zrušeny až k 1. lednu 1992, kdy nabyl účinnosti první porevoluční obchodní zákoník, který obnovil zmíněnou kontinuitu vývoje práva v oblasti soukromoprávních obchodních vztahů, včetně kontinuity právní úpravy obchodního tajemství a jeho pojmových znaků.

2.4. Současnost

K zásadním změnám v obchodním právu dochází po listopadu roku 1989, kdy byl obnoven demokratický systém, postupně zavedena tržní ekonomika a uvolněn prostor pro soukromé podnikání.

Současná podoba úpravy obchodního tajemství, včetně vymezení jeho pojmových znaků, byla založena právě přijetím zákona č. 513/1991 Sb. obchodního zákoníku ze dne 5. listopadu 1991, jehož účinnost nastala 1. ledna 1992.

Jeho vznik provázela zásadní potřeba nahradit dosavadní úpravu ve shora zmíněném hospodářském zákoníku, který byl pro účely nově vzniklých podnikatelských vztahů, kapitalismu a tržního hospodářství, zcela nevhodný a nedostačující.

O kvalitě právní úpravy obchodního tajemství konstituované tímto komplexním právním předpisem svědčí i to, že základní konstrukce tohoto institutu včetně vymezení jeho definičních znaků se od roku 1991 i přes řadu novelizací obchodního zákoníku v podstatě nezměnila až do dnešní doby. Zásadní novely byly například provedeny zákonem č. 142/1996 Sb. či zákonem č. 370/2000 Sb., tzv. harmonizační novelou s účinností od 1. ledna 2001, která měla za úkol přiblížení a přizpůsobení českého obchodního práva k právu Evropské unie; přičemž bylo nutné zavést soulad s principy platných směrnic v oblasti obchodního zákoníku.

3. Vymezení definice obchodního tajemství a jeho pojmových znaků dle § 17 obchodního zákoníku

Problematika obchodního tajemství je součástí komplexní úpravy práv souvisejících s podnikáním. Obchodní tajemství tvoří důležitou nehmotnou složku obchodního majetku a hodnoty podniku, podobně jako ochranná známka nebo obchodní firma. Zákonná úprava obchodního tajemství, tedy zejména jeho definice, je uvedena v části první obchodního zákoníku. Je tedy s ohledem na svůj význam a všeobecný dosah pojata

mezi základní ustanovení obchodního zákoníku, konkrétně do ustanovení § 17 až § 20.

Definice obchodního tajemství obsažená v § 17 je obecná, platná pro celou oblast právních vztahů regulovaných obchodním zákoníkem, zejména pro vztahy vyplývající z nekalé soutěže (§ 44 a n. obchodního zákoníku), což se mimo jiné odráží i v zákazu nekalosoutěžního konání a v prostředcích ochrany proti nekalé soutěži.

Porušení obchodního tajemství je upraveno v § 51 obchodního zákoníku jako jedna ze speciálních skutkových podstat nekalé soutěže.⁶

Ustanovení o nekalé soutěži a právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži patří pod velkou oblast práv hospodářské soutěže (hlava V. obchodního zákoníku).

„Obchodní tajemství lze řadit k obchodním (netvůrčím) právům průmyslového vlastnictví.“⁷

Systematicky je řazeno mezi „jiná“ průmyslová práva. Jeho ochrana je bezformální (čili nezapisovatelná), za účelem jejího uplatnění tak není potřeba toto právo registrovat ve zvláštním veřejném registru tak, jak je tomu například u patentů.

„Obchodní tajemství spadá pod tzv. jiné majetkové hodnoty, které zákon přiznává vlastnost být předmětem právních vztahů.“⁸

Definice obchodního tajemství v § 17 obchodního zákoníku zní:

⁶ § 51 Porušováním obchodního tajemství je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dozvěděl:

- a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným (např. z technických předloh, návodů, výkresů, modelů, vzorů) na základě jeho pracovního vztahu k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán,
- b) vlastním nebo cizím jednáním přičícím se zákonu.

⁷ Pokorná, J.; Kovařík, Z.; Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, str. 92.

⁸ Telec, I.; Tůma, P. Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: nakladatelství Doplněk, 2006, str. 63.

„Předmětem práv náležejících k podniku je i obchodní tajemství. Obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.“

4. Jednotlivé pojmové znaky obchodního tajemství

Z výše citované definice vyplývá, že obchodní tajemství je vymezeno těmito pojmovými znaky:

- 1) jedná se o skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy,
- 2) tyto skutečnosti souvisejí s podnikem,
- 3) mají skutečnou nebo alespoň potenciální hodnotu, ať již materiální či nemateriální povahy,
- 4) nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné,
- 5) mají být podle vůle podnikatele utajeny,
- 6) podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.

Další znak můžeme odvodit z ustanovení § 5 obchodního zákoníku, čili z definice pojmu podnik. V tomto ustanovení se doslova uvádí:

„Podnikem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.“

Z toho plyne, že dalším znakem obchodního tajemství je, že patří podnikateli.

Pokud shora uvedené skutečnosti, resp. pojmové znaky, jsou naplněny a trvají, má podnikatel právo k obchodnímu tajemství. Jedná se o právo absolutní.

Je nezbytné, aby všechny pojmové znaky působily kumulativně, tedy aby určitá skutečnost mohla být považována za součást obchodního tajemství, musí splňovat všechny uvedené znaky současně. Pokud jeden z výše uvedených znaků není splněn nebo pozbyl významu, nejedná se o obchodní tajemství.

Například tehdy, pokud se o předmětných skutečnostech dozví široká veřejnost a stanou se v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, případně podnikatel již nadále nemá zájem informace utajovat, či pro něho už nemají žádnou hodnotu a tedy přestal tyto skutečnosti odpovídajícím způsobem chránit, dochází k zániku povahy těchto skutečností jako zvláštního institutu obchodního práva – obchodního tajemství. V takové situaci přirozeně zaniká i právo nadále se ochrany takového tajemství v intencích obchodního zákoníku domáhat.

Díky rychlému technickému vývoji a pokroku ve výzkumu se běžně stává, že skutečnosti, jež byly původně definovány jako obchodní tajemství, zejména výrobní a technické povahy, časem již není na místě za obchodní tajemství považovat, neboť ochrana těchto skutečností pozbyla smyslu a důležitosti, případně se o nich dověděli i ostatní konkurenti v rámci své výzkumné činnosti, a takové poznatky se stanou proto v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné.

Závěry o tom, jestli se určitá informace, resp. skutečnost, dá označit jako obchodní tajemství, záleží na objektivním posouzení jednotlivých případů, zejména pak jsou-li splněny všechny pojmové znaky stanovené obchodním zákoníkem. Nestáčí by pouhé tvrzení podnikatele, že o obchodní tajemství jde. Častokrát je potřeba na pomoc s určením toho, jestli se jedná o obchodní tajemství nebo ne, přizvat soud.

Naopak poměrně snadno je možno hodnotit skutečnosti, které netvoří obchodní tajemství, neboť jsou předmětem chráněného práva jiné osoby, nebo skutečnosti, jejichž utajení vylučuje nebo naopak vyžaduje zvláštní právní předpis, případně skutečnosti, jejichž ochrana by byla v rozporu s dobrými mravy či se zásadami poctivého obchodního styku.

Je ovšem nutno zdůraznit, že i skutečnosti, které jsou chráněny jiným právním předpisem než je obchodní zákoník, také mohou tvořit obchodní tajemství, ale jen v rozsahu, ve kterém není jejich ochrana zajištěna už oním jiným předpisem. Příkladem může být dosud nepatentovaný vynález nebo vynález chráněný jen na určitém území. Obchodní tajemství zaniká, pokud je podána žádost o udělení patentu dle patentového zákona.

Tento právní názor ostatně vyslovila již prvorepubliková judikatura, kterou je možno aplikovat i v dnešní době: „*Příhláškou k patentní ochraně zpravidla přestává být vynález obchodním nebo výrobním tajemstvím.*“⁹

Charakteristické rysy obchodního tajemství jsou, že je: převoditelné, zcizitelné, děditelné, zastavitelné, ocenitelné a účtovatelné.

4.1. Charakteristika jednotlivých pojmových znaků

Ad 1) skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy

Vymezení tohoto pojmového znaku je ze všech uvedených nejširších. Pro větší přehlednost odlišme jednotlivé okruhy:

a) obchodní charakter – sem můžeme zařadit nejrůznější databáze, seznamy, adresáře a jiné údaje osob (tzn. veškeré obchodně významné informace o nich), se kterými daný podnik přijde při své činnosti do styku. Jedná se o obchodní partnery, spolupracovníky či dodavatele, obchodní zástupce a dealery na straně jedné. Na druhé straně obchodního spektra se pak jedná hlavně o klienty a zákazníky. Dále je třeba zmínit například nákupní prameny, obchodní plány, záměry, výhledy a strategie, bilance,

⁹ Vážného sbírka č. 4749/1933.

obchodní materiály, knihy a dokumenty, obchodní a cenové kalkulace, propočty a rozvahy, marketingové a reklamní studie a koncepty, postupy a podmínky inzerce či reklamní kampaně, výrobní náklady, distribuční metody, obrat jednotlivých prodejen či poboček, náklad časopisů, údaje o organizační struktuře podniku, počty uzavřených smluv a další konkrétní údaje o nich, obsah významných obchodních smluv, ale například i formální úpravy tiskopisů a smluv. Dále sem patří strategie uplatňované v obchodním styku, např. při jednání či jiné komunikaci, organizační postupy, žebříčky růstu, ekonomická řešení, strategické fúze, metody obchodního vedení, postupy v personální politice, metody obchodního vedení, a další skutečnosti týkající se lidských zdrojů (personalistiky), informace organizačního charakteru, směr a cíle podniku či celá koncepce čili „filozofie“ směřování.

Pro naplnění pojmu skutečnost obchodní povahy je možno uvést ještě celou řadu dalších jevů, neboť téměř veškerá činnost, která se v podniku děje, se projeví v jeho obchodních výsledcích, v pozici na trhu či v ekonomickém postavení a souvisí s jeho obchodní povahou.

„Předmětem obchodního tajemství může být cokoli, co je podnikatelsky využitelné a splňuje definiční znaky vymezené v § 17, např. vyvíjený produkt, seznam odběratelů, receptura, připravovaný nový ceník služeb atp.“¹⁰

Na druhé straně jsou jistě i oblasti v rámci fungování podniku, které tento pojmový znak nezahrnuje, neboť nejsou zcela obchodní povahy. Typickým příkladem jsou výstupy podniku směrem k orgánům státní správy kontrolujícím dodržování příslušných právních předpisů v oblasti pracovněprávní, sociálněprávní či v oblasti například dodržování protipožárních předpisů a předpisů bezpečnosti práce.

¹⁰ Eliáš, K.; Dvořák, T.a kol. Obchodní zákoník. 5. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, str. 92.

b) výrobní charakter – jedná se zpravidla o výrobní programy, technologické metody a postupy, které nejsou chráněny patentem (buď dočasně, nebo vůbec ne). Dále receptury a recepty, složení chemických látek, výrobní náklady, modely, stříhy, vynálezy, výsledky pokusů a experimentů, údaje o výrobních zkouškách, zvláštní výrobní metody, expertízy, vzory či prototypy, způsoby kontroly a řízení výroby, režimy organizace práce při výrobě či montáži apod.

Patří sem všechny zvláštnosti výroby, jako výrobní metody, různá technická zdokonalení, postupy optimalizace výroby, specifické postupy apod. Dále údaje výrobní povahy určené k ochraně jinými prostředky, která však není dosud zajištěna. Například požadavky na životní prostředí, potřebná úřední povolení pro výrobu atd.

Rozsah výroby nerozhoduje, patří sem produkce velké továrny i řemeslná výroba malé firmy.

c) technický charakter – pod tento znak lze nejlépe podřadit například technické výkresy, plány, projektovou dokumentaci, vzorníky, síťové či jiné grafy postupu výroby či montáže, technická zlepšení a inovace, nové technické poznatky, které dosud nejsou chráněné jako předmět průmyslověprávní ochrany, např. doposud nepodaná přihláška průmyslového vzoru k zápisu do rejstříku průmyslových vzorů apod.

Rozdíl mezi skutečnostmi výrobní a technické povahy se liší podle zaměření a náročnosti výroby jednotlivých podniků. Hranice mezi skutečnostmi obchodní, výrobní a technické povahy není jednoznačně určitelná, jednotlivé okruhy se mohou navzájem prolínat či na sebe navazovat a doplňovat se. Oblast tohoto pojmového znaku není zdaleka uzavřená, výčet je pouze demonstrativní. Jedná se především o informace, které jsou významné z hlediska konkurenceschopnosti a tržního postavení podnikatele.

„Existuje nepřehledný rozsah technologií, které jsou sice z mnoha aspektů velmi podrobně prozkoumány, ale jejich skutečná realizace v konkrétních podmínkách může být nákladná a riziková. Proto skutečná výrobní zkušenost, která potvrzuje závěry obecně známých řešení, pokud nejde o řešení triviální, může patřit do obchodního tajemství.“¹¹

V předválečné literatuře, v návaznosti na zákon z roku 1927, lze nalézt následující příklady obchodního a výrobního tajemství, které se jistě dá aplikovat i na současné podnikové činnosti: „**Obchodní tajemství** – např. seznamy zákazníků (neznámých např. v určitém sestavení jiným soutěžitelům), nákupní prameny, seznam zástupců, bilance, obchodní vedení knih, obchodní plány, vzorky, vzorkové kolekce, cenové kalkulace, obrat jednotlivých prodejen, náklad časopisu apod. **Výrobní tajemství** – např. nepatentované (případně patentu neschopné) vynálezy, knihy receptů, modely, výsledky pokusů, zvláštní výrobní metody apod.“ (J. Drábek).

Další ilustrativní výčet: „Pod pojem **výrobní tajemství** patří všechny zvláštnosti výroby, jako výrobní metody, různá technická zdokonalení, zvláštní postup při produkci atd. Rozsah výroby nerozhoduje, patří sem tovární i řemeslná výroba. **Obchodním tajemstvím** jsou všechny ostatní zvláštnosti určitého obchodního podniku, které podnikatel jako tajemství uchovává, jako různé události, příběhy, obchodní zařízení podniku apod. Sem patří zejména prameny nákupní, poměry odbytové, listina zákazníků, vzorky, kolekce, oferty, ceny bilance, inventury, seznamy cizozemských míst, kam se exportuje atd.“ (K. Skála).¹²

¹¹ Čada, K. Obchodní tajemství a know-how. 1. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1997, str. 12.

¹² Pokorná, J.; Kovařík, Z.; Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2009, str. 93.

Know-how

V souvislosti s pojmovým znakem obchodního tajemství, jímž je obchodní, výrobní nebo technická povaha, nelze opomenout zvláštní právní institut, kterým je know-how. Tomuto pojmu je třeba s ohledem na jeho význam se věnovat podrobněji. Pojem know-how a pojem obchodní tajemství nejsou identické, ale úzce spolu souvisí a do určité míry se překrývají. „*Know-how* (pozn. v překladu z anglického jazyka doslova „vědět-jak“) znamená konkrétní aplikaci znalostí a zkušeností, vyúsťující v nové nebo racionálnější a efektivnější řešení určitého problému, než jaké uživateli bylo dosud známo.“¹³ Jedná se o nejrůznější výrobní, technické, technologické a jiné poznatky a dovednosti, které jsou podnikatelsky a ekonomicky využitelné. Pojem jako takový však není nikde přesně vymezen, a to ani v právu mezinárodním.¹⁴

Obchodní tajemství a know how mohou v rámci jednoho podniku existovat současně a být na sobě relativně nezávislémi. Oba tyto pojmy řadíme mezi nehmotné složky podnikání, které jsou důležitým článkem soustavy podniku a často mají významnou hodnotu.

Ustáleným výkladem se pod pojmem know-how rozumí: „*soubor nepatentovaných výrobně technických, obchodních a jiných podstatných a identifikovaných zkušeností a poznatků, které nejsou známé ani všeobecně dostupné.*“¹⁵

Na první pohled vypadá definice know-how téměř shodně s definicí obchodního tajemství. Neplatí však, že skutečnost, kterou je možno považovat za know-how, vždy současně naplňuje definiční znaky

¹³ Pokorná, J; Kovařík, Z.; Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2009, str. 93.

¹⁴ V § 488g odst. 1 obchodního zákoníku je užívání know-how uvedeno jako jedna část oprávnění, která vznikají nájemci na základě uzavřené smlouvy o nájmu podniku.

¹⁵ Eliáš, K.; Bejček, J.; Hajn, P.; Ježek, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 590.

obchodního tajemství. Z logiky věci též mimo jiné vyplývá, že ne každé obchodní tajemství zahrnuje know-how, a to i v situaci, kdy toto konkrétní know-how můžeme zařadit mezi skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy. V daném případě totiž nemusí být naplněny ostatní definiční znaky obchodního tajemství. Přesto je možno konstatovat, že know-how je jedním z nejčastějších předmětů obchodního tajemství.

Skutečnostmi, jež pozbyly povahu know-how jako součásti obchodního tajemství, jsou nejčastěji původně interní poznatky vyplývající z podnikové praxe, které se však v důsledku všeobecného používání staly veřejně známými.

Za skutečnosti, které se mohou zdánlivě blížit pojmu know-how, je dále možno považovat obecně dostupné poznatky, např. z literatury či ze školních učebnic. Ani tyto skutečnosti však tento pojem a tím ani pojem obchodního tajemství nenaplňují.

Konečně za know-how, resp. obchodní tajemství, nelze označovat ani zvláštní vlastnosti a dovednosti, které jsou neoddělitelné od konkrétní osoby.

Z judikatury, která se problematikou know-how zabývá, lze citovat například následující závěry:

„Soud v rámci zkoumání je oprávněn řešit právní otázku, zda to, co je za know-how označováno, skutečně daným poznatkem je. V daném případě mezi položkami tvořícími know-how, a tím i vklad do předmětné společnosti je i položka kvalifikace zaměstnanců. Podle názoru soudu však kvalifikace zaměstnanců není know-how sama o sobě, a tudíž ho nemůže ani spolutvořit.“¹⁶

„Know-how se zpravidla rozumějí výrobně technické, organizační, obchodní a jiné poznatky, které umožňují takový výsledný produkt, který by bez nich být vytvořen nemohl, a které jsou v daném okamžiku a místě

¹⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 7 Cmo 363/96-90 ze dne 20. září 1996.

výjimečné. ... Otázka, zda se jedná o know-how v technickém smyslu, je otázkou znaleckou. Otázka, zda se jedná o know-how jako nepeněžitý vklad do základního kapitálu společnosti, tedy zda předmět vkladu je ve skutečnosti know-how v právním smyslu, je otázkou právní, kterou nemůže řešit znalec, nýbrž soud.“¹⁷

Pojmem know-how se zabývá i právní úprava v rámci Evropské unie: „Termínem know-how se rozumí soubor nepatentovaných praktických znalostí, které jsou jednak získány zkušenostmi a pokusy a které jsou tajné, to znamená, že nejsou všeobecně známé a nejsou snadno přístupné, jednak které jsou podstatné, to znamená, že jsou důležité a užitečné pro výrobu smluvních výrobků, a nakonec které jsou identifikované, to znamená, že jsou dostatečně srozumitelným způsobem popsány, takže lze prověřit, zda splňují kritéria tajnosti a podstatnosti.“¹⁸

S pojmovým znakem, jenž definuje obchodní tajemství jako skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy, souvisí následující závěry ze soudního rozhodnutí, který k těmto skutečnostem přiřazuje konkrétní příklady:

„Skutečnostmi obchodní povahy... třeba rozumět např. seznamy zákazníků, nákupní prameny, seznam zástupců, bilance, obchodní plány, vzorky, vzorkové kolekce, cenové kalkulace, obrat jednotlivých prodejen, náklad časopisu. Dále může být obchodní tajemství tvořeno studií plánu druhé etapy nového závodu. ... Skutečnostmi výrobní povahy... nepatentované vynálezy, knihy receptů, modely, výsledky pokusů, zvláštní výrobní metody, apod.“¹⁹

¹⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 7 Cmo 209/2005-44, ze dne 2. listopadu 2005.

¹⁸ Nařízení Komise EU č. 2004/772, o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií.

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. ledna 2006, sp. zn. 21 Cdo 617/2005.

„Za obchodní tajemství mohou být považovány také poznatky, zkušenosti, a informace o klientele, o trhu s nemovitostmi a jejich cenách v určité oblasti, které je možno považovat za obchodní tajemství.“²⁰

„Obchodní tajemství technické povahy jsou výkresy, plány nebo grafy technického směru i konstrukční řešení jinak známého výrobního zařízení.“²¹

Pojmově je obchodní tajemství vymezeno i negativním příkladem, co naopak obchodní tajemství není, jenž lze spatřovat v rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové týkajícím se informace o rozsahu finančních prostředků poskytnutých z rozpočtu obce či města jako obchodní tajemství:

„ ... Má-li se jednat o obchodní tajemství, musí nést všechny uvedené pojmové znaky. Ochrana obchodního tajemství přitom nevzniká evidencí nebo zápisem, ani uvedením této okolnosti např. do smlouvy o dílo, ale vzniká okamžikem naplnění všech pojmových znaků obchodního tajemství.

Obchodním tajemstvím ale nemůže být v žádném případě informace o rozsahu finančních prostředků, poskytnutých podnikateli z rozpočtu obce či města, teda ani údaj o ceně za provedené dílo, jež je hrazena z příjmů získaných od daňových poplatníků. Právě tato skutečnost podtrhuje to, že výdaje obcí jsou věci navýsost veřejnou, že s jejich zdroji nespojuje toho kterého podnikatele žádná tvůrčí souvislost, jež by jen v náznaku mohla vést k domnění, že by se mohlo jednat o obchodní tajemství, a to včetně konkrétního užití rozpočtových prostředků.“

Z textu odůvodnění je na místě uvést nejdůležitější části, které se týkají se obchodního tajemství:

„ ... žalobce ... přitom poukazoval na to, že obchodní tajemství není jen subjektivní kategorií, nýbrž že musí splňovat objektivně dané znaky

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. prosince 2007, sp. zn. 21 Cdo 248/2005.

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. září 2002, sp. zn. 29 Odo 652/2001.

vymezené v § 17 obchodního zákoníku, aby se o obchodní tajemství skutečně jednalo. Teprve naplnění těchto znaků dává konkrétnímu nehmotnému statku povahu obchodního tajemství a teprve za těchto podmínek přísluší zúčastněným subjektům právo k obchodnímu tajemství. Krajský soud se s těmito žalobními námitkami plně ztotožnil. ... Ochrana obchodního tajemství přitom nevzniká evidencí nebo zápisem, ani uvedením této okolnosti např. do smlouvy o dílo, ale vzniká okamžikem naplnění všech pojmových znaků obchodního tajemství. ...

Obchodním tajemstvím ale nemůže být v žádném případě informace o rozsahu finančních prostředků poskytnutých podnikateli z rozpočtu obce či města, tedy ani údaj o ceně za provedené dílo, jež je hrazena z příjmů získaných od daňových poplatníků. Právě tato skutečnost podtrhuje to, že výdaje obcí jsou věcí navýsost veřejnou, že s jejich zdroji nespojuje toho kterého podnikatele žádná tvůrčí souvislost, jež by jen v náznaku mohla vést k domněnku, že by se mohlo jednat o obchodní tajemství, a to včetně konkrétního užití rozpočtových prostředků.“²²

V neposlední řadě nelze jako předmět ochrany obchodního tajemství uvést obecné znalosti a zručnosti, které nabyli zaměstnanci v rámci svého zaměstnání. Obvykle jsou totiž připisovány spíše pod určitý obor a nikoliv podnik. Toto je ostatně řečeno již v zákoně proti nekalé soutěži z roku 1927, konkrétně v § 3: „Tyto předpisy se nevztahují na používání znalostí a zručností, kterých zaměstnanec nebo učeň nabyli v pravidelném postupu své činnosti s vůlí zaměstnavatele v jeho podniku konané.“

²² Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. května 2001, sp. zn. 31 Ca 189/2000-27.

Ad 2) tyto skutečnosti souvisejí s podnikem

Obchodní tajemství je charakterizováno skutečnostmi, které souvisejí právě s jedním, konkrétně určeným podnikem. Slouží k provozování podniku nebo jsou k tomu povahově určeny. Protože obchodní tajemství je součástí podniku jako jedno z práv, které náleží podnikateli, lze k tomuto pojmovému znaku doplnit ještě další charakteristiku, tedy právě to, že tyto skutečnosti souvisejí přímo s podnikatelem, resp. s vlastníkem podniku.

Problémem může být situace, kdy podnik zanikne bez řádného právního nástupce. Otázkou je, zda může obchodní tajemství existovat i mimo podnik. Podle právního názoru „*může v praxi nastat situace, kdy by bylo účelné, zachovat ochranu poskytovanou obchodnímu tajemství i poté, co podnik, jehož je součástí, zanikne. Platná právní úprava je však koncipována tak, že z ní lze takový stav dovozovat jen stěží – je totiž založena na tom, že obchodní tajemství s podnikem souvisí a ochrana je poskytována podnikateli, o jehož podnik jde.*“²³ Praktickým příkladem může být tajný rodinný recept, podle kterého se vyrábělo v již neexistující továrně.

Pokud se časového určení týká, jedná se nejen o skutečnosti, které jsou užívány v provozu podniku nebo v souvislosti s ním v současné době při poskytování ochrany, ale jedná se také o ty skutečnosti, které dosud používány nejsou, ale již v nějaké podobě existují a jsou určeny k tomu, aby byly použity či využity v době budoucí. Např. v souvislosti s připravovanou novou výrobou, otevřením nové pobočky, proniknutím na nové trhy apod.

V komentáři k § 13 zákona o ochraně proti nekalé soutěži je k tomuto pojmovému znaku uvedeno následující: „*Je třeba, aby objektivní skutečnosti výrobního a obchodního podnikání měly vztah k určitému podniku, není však třeba, aby šlo o nějakou zvláštnost vlastní jediné tomuto*

²³ Štenglová, I.; Drápal, L.; Púry, F. Obchodní tajemství. Praktická příručka, Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 15 a 16.

podniku. Zvláštnosti musí být tedy konkurenčně ocenitelné. Nemusí to být skutečností nové, stačí, budou-li ve veřejnosti neznámé. Rovněž vylučnost těchto skutečností není nutným předpokladem pojmu tajemství, současně v tutéž dobu může mít více osob stejnou myšlenku, učinit stejný vynález apod. K pojmu tajemství se nevyžaduje, aby skutečnosti byly v podniku výslovně označeny za tajné, stačí, že z okolností jejich povaha jakožto tajemství vychází najevo.“ (K. Skála).

Ad 3) mají skutečnou nebo alespoň potenciální hodnotu, ať již materiální či nemateriální povahy

Hodnotu skutečností tvořících obchodní tajemství můžeme, jak je zřejmé z výše podané definice tohoto pojmového znaku, rozdělit do čtyř typů – skutečná, potenciální, materiální, nemateriální.

U materiální hodnoty je nesporné, že obchodní tajemství bude mít určitou hodnotu, pokud se jeho vyzrazení může dotknout současného nebo budoucího hospodářského výsledku podnikatele nebo ho jiným způsobem ekonomicky poškodit. Není přitom podstatné, jestli se v budoucnu porušení obchodního tajemství v hospodářském styku skutečně projeví nebo neprojeví. K vyvolání protiprávního stavu stačí, pokud hrozí, že vyzrazení může mít dopad na ekonomické podmínky. V praxi se ale většinou porušení či ohrožení obchodního tajemství ve zhoršení hospodářského poměru projeví až v čase.

Poněkud komplikovanější může být určení hodnoty nemateriální, a to zejména pro její časté subjektivní zabarvení, jímž je například určitá citová či duševní hodnota pro podnikatele. Rovněž dobrá a slušná pověst či postavení mezi ostatními konkurenty může být z hlediska hodnoty jako pojmového znaku obchodního tajemství velmi významným činitelem. Ani v tomto případě nemusí být kvalifikace takového činitele jako součásti obchodního tajemství snadná. Dobrá pověst, neboli renomé se označuje pojmem převzatým z angličtiny tzv. goodwill. Podle K. Eliáše se jedná o

nehmotné právo, které může být ocenitelné v penězích a mít majetkovou hodnotu. Předmětem ochrany je dobrá pověst jak samotného podnikatele, tak i jeho podniku, výrobků a služeb, kterou získaly v obchodních kruzích a u zákazníků.²⁴

K. Čada ve svém pojednání uvádí jako příklad těžko ocenitelného předmětu obchodního tajemství např. záznam z porady vedení podniku, při níž se uvádí další vývoj a záměry v určité oblasti podnikání. Těžko lze takové informace převést na peníze, přesto jsou to konkurenčně velmi důležité údaje. Podobný závěr lze učinit ohledně výtek k jakosti zboží, strategie vyřizování reklamací, informace o neseriózních dodavatelích apod.²⁵

Hodnota předmětných skutečností nemusí být zřejmá od počátku. Pro tuto její kvalifikaci jako pojmového znaku obchodního tajemství musí být přinejmenším pravděpodobné, že se projeví někdy v čase budoucím. Jinak řečeno, lze předpokládat, že existuje určitá hodnota a ta že se časem projeví. Například dobrá pověst podniku či dobrá pozice na trhu. Tuto hodnotu je potřeba objektivně zjistit. Podnikatel musí dokázat současnou nebo předpokládanou kvalitu utajovaných skutečností. Na takové prokázání lze též v případě potřeby přizvat soudního znalce. Hodnota se musí vztahovat k podniku.

Opačným pojmem hodnoty je znehodnocení. Následky porušení obchodního tajemství mohou být kromě zhoršeného hospodářského výsledku, který sebou nese například nevratnost vynaložených nákladů nebo nedosažení plánovaných zisků či jejich snížení, zhoršení postavení na trhu, odchod zákazníků či spolupracovníků ke konkurenci, zvýšení nákladů, marné vynaložení prostředků na reklamu a marketing, ztráta dobré

²⁴ Eliáš, K.; Bejček, J.; Hajn, P.; Ježek, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 592.

²⁵ Čada, K. Obchodní tajemství a know-how. 1. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1997, str. 13.

pověsti, neotevření plánované pobočky a řadu dalších problémů, jejichž odvrácení má pro jeho majitele zjevnou nezanedbatelnou hodnotu.

Pokud se týká závěrů rozhodovací praxe soudů v této oblasti, lze odkázat například na následující konstatování, jímž judikatura zakládá podmínku, která musí být splněna, aby se v daném případě jednalo o hodnotu ve smyslu pojmového znaku obchodního tajemství: *„Skutečná nebo alespoň potencionální materiální nebo imateriální hodnota skutečností tvořících obchodní tajemství může být dána jen tehdy, jestliže je jejich vyzrazení způsobilé jakkoliv se dotknout hospodářského výsledku podnikatele provozující podnik.“*²⁶

Ad 4) nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné

Pojem „příslušné obchodní kruhy“ obnáší nejen ostatní podnikatele, kteří se pohybují v podobné či totožné oblasti podnikání a mohli by obsah obchodního tajemství využít pro svůj vlastní prospěch, ale i jiné osoby, které by mohly obchodní tajemství prozradit, a na svůj úkor či za majetkový prospěch tak poškodit zájmy podnikatele původního. Půjde tedy o okruh osob, které jsou, nebo do budoucna by mohly být, konkurujícími podnikateli, případně by mohly konkurujícím podnikatelům sdělit či jinak poskytnout toto obchodní tajemství.

K. Čada zdůrazňuje, že případná známost v jednom nebo několika podnicích ještě neznamená, že jde o skutečnosti nebo informace obecně běžně dostupné. Již za první republiky byla často publikována německá judikatura, které dospěla k závěru, že jde o tajemství i tehdy, je-li známo určitému, třeba velmi širokému, okruhu osob, jež je dalším okruhům osob tají.²⁷

²⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. října 2007, sp. zn. 2 As 27/2007.

²⁷ Čada, K. Obchodní tajemství a knot-how. 1. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1997, str. 13 a 14.

Zajímavým hlediskem může být i otázka výskytu obchodního tajemství jen na určitém území: „*Může jít o skutečnosti, které nejsou známé v příslušném regionu či státu či které jsou např. známé určitému okruhu osob, které je ale nevyužívají k podnikatelským účelům, či je využívají pouze v lokálním rozsahu. Např. technologie barvení látek přírodními barvivy využívaná v určité úzké komunitě apod.*“²⁸

Podnikatel jako subjekt práv spojených s obchodním tajemstvím má právo poskytnout licenci k jedné nebo k více součástem obchodního tajemství. Jsou-li skutečnosti známy jinému podnikateli na základě udělené licence, tak i ten má povinnost v rámci dvoustranného smluvního vztahu skutečnosti tvořící obchodní tajemství utajovat. I zde platí, že tyto skutečnosti nejsou běžně dostupné. Při udělení licence vznikají určitá rizika, že nabyvatel licence nedodrží smluvní podmínky, což by mohlo vést k porušení ochrany obchodního tajemství, tedy k jeho zpřístupnění jiným podnikatelům a narušení pojmového znaku spočívajícího právě v jeho nepřístupnosti.

Naproti tomu běžně dostupné jsou různé veřejně přístupné zdroje jako jsou knihy, internet, veřejné výroční zprávy, zprávy o činnosti či dokumenty, které se povinně ukládají do sbírek listin rejstříkového soudu, případně jinam, či zveřejněné návody k použití. Tyto skutečnosti tedy přirozeně nemohou, s ohledem na svou povahu, resp. absentující prvek nepřístupnosti, naplňovat pojmový znak obchodního tajemství.

S rostoucím rozvojem internetu je stále těžší uchovat určité informace v příslušných kruzích běžně nedostupné. Naproti tomu v prvorepublikové právní úpravě se pochopitelně operovalo s úplně jinými možnostmi ohrožení utajení určitých informací: „*Přístupným se činí tajemství každým způsobem, kterým se umožní, aby třetí osoba získala sama znalost tajemství, např. nahlédnutím do knihy, kterou zaměstnanec*

²⁸ Štenglová, I.; Drápal, L.; Purý, F.; Korbel, F. Obchodní tajemství. Praktická příručka. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 19.

nechal ležet na stole, prováděním po továrně, neuzamčením pokladny atd.“
(K. Skála).

Ad 5) mají být podle vůle podnikatele utajeny

Tento pojmový znak úzce souvisí s hodnotou obchodního tajemství. Pokud má určitá informace, která je součástí obchodního tajemství, pro podnikatele hodnotu, pak má on samozřejmě zájem na jejím utajení.

Podnikatel musí mít nejen vůli určitou skutečnost utajovat, ale musí tuto vůli i odpovídajícím způsobem projevit (jedná se o právní úkon). Na základě zásady neformálnosti volního projevu lze vůli projeviti nejen výslovně, ale i konáním, např. přijetím bezpečnostního opatření, sepsáním dodatku o mlčenlivosti, uzavřením utajované věci do trezoru apod. Takovým konáním dá podnikatel najevo vůli tuto skutečnost chránit jako tajnou. Při případném soudním sporu o určení, zda předmětnou věc považoval podnikatel za součást obchodního tajemství, tj. jestli projeviti vůli ji utajovat, důkazní břemeno ponese podnikatel, takže je jistě bezpečnější projevenou vůli k utajení projeviti dobře prokazatelným, dokladovatelným a hmatatelným způsobem. Příkladem může být razítko na výkresové dokumentaci s výstrahou, že obsah zde uvedený je předmětem duševního vlastnictví konkrétního podniku.

Další otázkou je doba, od kdy má podnikatel vůli k utajení dané skutečnosti. Ne každá skutečnost se totiž projeví hned, existuje velké množství nepředvídatelných a nahodilých situací. Vývoj v podniku se neustále vyvíjí a pokračuje.

Na druhou stranu je dobré mít na paměti, že ne vše, co podnikatel utajuje, je obchodním tajemstvím.

Ad 6) podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje

Podnikatel, resp. majitel podniku s obchodním tajemstvím, musí zajišťovat utajení skutečností „odpovídajícím způsobem“, což znamená co nejefektivnější způsob při využití všech možných dostupných prostředků, jak technických, tak organizačně-smluvních. Jedná se o faktický stav utajování, tedy o uskutečňování opatření potřebných k tomu, aby určité skutečnosti zůstaly utajeny.

K tomuto zajištění může sloužit celá řada prostředků, které se přiměřeně použijí podle povahy a typu utajované skutečnosti a podle možnosti porušení jejího utajení. Tyto prostředky představují:

- a) **materiálně-technická ochrana** – sem můžeme uvést například uložení listinných či elektronických dokumentů obsahujících obchodní tajemství do trezorů, bezpečnostních či bankovních schránek. Instalace nejrozličnějších poplašných zařízení, alarmů či bezpečnostních fólií na oknech v podniku či prodejně, což vede k zabránění nežádoucímu vstupu cizích osob. Zaheslování v počítačové síti, omezení přístupu k počítačům, zákaz používání některých programů na jiném než pracovním počítači (například jeho používání doma nebo v notebooku, jehož ztrátu nelze vyloučit). Zašifrování údajů, evidování (roztřídění, označení, uschování), např. evidování kopií významných dokumentů či zákaz kopírování určitých materiálů. V neposlední řadě je třeba zmínit elektronické sledování a monitorování na pracovišti²⁹. Zákazy používání záznamových přístrojů (fotoaparáty, kamery, ale i mobilů s fotoaparátem).
- b) **organizační ochrana** – vnitřní organizační normy v podniku, což jsou předpisy, příkazy, směrnice a řády. Určení pracovní náplně jednotlivým zaměstnancům (i v pracovní smlouvě). Vymezení jen

²⁹ Vše ale musí být v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a zákonem č. 262/2006 Sb. zákoník práce.

nezbytného počtu pracovníků, kteří budou obchodní tajemství znát a pracovat s ním a z toho plynoucí evidence jejich přístupu. Seznámení jednotlivých pracovníků pouze s částí dokumentace, kterou mají při své práci používat a která je nezbytná pro jejich práci. Zákaz přístupu nebo vstupu nepovolaných osob do určitých částí pracoviště. Poučení zaměstnanců a třetích osob o druhu a o způsobu nakládání s určitými materiály. Bezpečnostní kontroly zaměstnanců, návštěvníků a osob, které mají k dané věci přístup.

- c) **smluvní ochrana** – utajení obchodního tajemství může podnikatel zajišťovat i nejrůznějšími prostředky v závazkových vztazích (ve smlouvách), hlavně se zaměstnanci, ale například i s dodavateli, spolupracovníky či s obchodními partnery. V praxi je často používaná klauzule v pracovní smlouvě vyjadřující povinnost mlčenlivosti, což je jednostranný závazek, včetně postihu a sankce za případné porušení. Dalším příkladem smluvního prostředku jsou tzv. konkurenční doložky, což je dohoda, jejímž obsahem je závazek zaměstnance, že se určitou dobu po skončení pracovního poměru zdrží výkonu výdělečné činnosti shodné s předmětem činnosti zaměstnavatele nebo činnosti, která by vůči činnosti zaměstnavatele měla soutěžní povahu³⁰. Porušení obchodního tajemství může být důvodem okamžitého zrušení pracovního poměru.

Rovněž může sloužit k zajištění ochrany obchodního tajemství přímé utajování a nesdělování jiným osobám, což znamená, že podnikatel určitou skutečnost, známou pouze jemu samému a zachycenou písemně, nikomu neprozradí a její písemné vyhotovení bezpečně uloží.

³⁰ Konkurenční doložky jsou upraveny jednak v obchodním zákoníku a to na třech místech, hlavně v § 672a v ustanovení o obchodním zastoupení, další zmínky jsou v § 488a v ustanovení o prodeji podniku a v § 488a v ustanovení o nájmu podniku. Další úprava je v § 310-311 zákoníku práce.

Jak je patrné z dikce slov „odpovídajícím způsobem“, je potřeba volit zajišťovací prostředky vhodné ve vztahu k dané věci, utajované skutečnosti a s ohledem na okolnosti. Podnikatel musí volit takové zabezpečení, aby bylo v souladu se zásadou přiměřenosti a rozumnosti. Je třeba neustále kontrolovat prostředky vynaložené na ochranu a případně je změnit a přizpůsobit aktuální situaci, provádět tedy periodické vnitřní kontroly zajištění v podobě různých bezpečnostních, právních a personálních auditů.

Prostředky k ochraně je třeba volit tak, aby byly efektivní a šly ruku v ruce s moderním vývojem technologií, což se týká zejména materiálně-technických prostředků, např. alarmů. Na tomto místě je možné uvést závěry prvorepublikové judikatury: *„Se zdokonalováním ochranných prostředků drží takřka stejný krok technická vyškolenost zlodějů. Nedobytná pokladna bude pro jednoho zloděje překážkou nezdolnou, pro jiného hračkou.“*³¹

Naopak k zajištění vhodným způsobem nepostačuje pouhý závazek zaměstnanců a dalších dotčených osob zachovávat mlčenlivost o informacích, které jsou součástí obchodního tajemství. Nestačí ani pouhé prohlášení podnikatele, že určité skutečnosti tvoří obchodní tajemství. Podnikatel totiž musí projevit maximální snahu o jeho faktické utajení.

Zveřejněním utajovaných skutečností zaniká možnost domáhat se právní ochrany proti porušení nebo ohrožení práva obchodního tajemství, pokud toto zveřejnění bylo následkem jednání podnikatele nebo jeho zástupce.³²

Tímto se zabývala už i prvorepubliková judikatura, jež dochází k závěru, že: *„Nezáleží na tom, zda osobou jednající byl zaměstnanec*

³¹ Vážného sbírka (tr.) č. 34/1919.

³² V takovém případě však lze postupovat, místo podle předpisů proti nekalé soutěži, resp. podle prostředků ochrany proti nekalé soutěži, naopak podle úpravy občanského práva, např. použití náhrady škody apod.

podnikatele, ani na tom, zda se rozšiřování stalo s jeho vědomím či proti jeho vůli, stačí, že byl závadný čin vykonán v provozu podniku.“³³

Příkladem aplikace ochranných prostředků v praxi může být závěr z rozhodnutí Nejvyššího soudu ohledně povinnosti znalce zachovat obchodní tajemství:

„Znalec, který se v rámci zpracování znaleckého posudku seznámil s obchodním tajemstvím, má povinnost je zachovat. V případě porušení této povinnosti znalcem přísluší podnikateli proti němu ochrana podle ustanovení § 51 písm. a) a § 53 a násl. obchodního zákoníku.

Taková ochrana však podnikateli náleží pouze tehdy, jsou-li u těchto podkladů skutečně splněny znaky obchodního tajemství podle ustanovení § 17 obchodního zákoníku. K poskytnutí ochrany nepostačuje pouze tvrzení, že předané podklady obchodní tajemství obsahují, ale podnikatel je povinen prokázat splnění podmínek § 17 obchodního zákoníku.

Na to, které poskytované informace jsou předmětem obchodního tajemství, je podnikatel povinen znalce upozornit.

Při zpracování znaleckého posudku je pak znalec povinen v nejvyšší možné míře obchodní tajemství respektovat.

Znalec však není oprávněn odmítnout sdělit obchodní tajemství soudu, neboť zákon neukládá povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech tvořících obchodní tajemství.

Znalec však je povinen soudu včas sdělit, že při jeho výslechu je třeba učinit opatření k ochraně obchodního tajemství, případně, bude-li nezbytné uvést skutečnosti tvořící obchodní tajemství ve znaleckém posudku, i to, že obsahem znaleckého posudku jsou skutečnosti tvořící obchodní tajemství.“³⁴

³³ Vážného sbírka č. 13116/1933.

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2006, sp. zn. 29 Odo 371/2005.

Ad 7) obchodní tajemství patří podnikateli

Pro úplnost uvádím poslední pojmový znak, který souvisí s výše uvedeným bodem 2). Obchodní právo je jedno z práv náležející k podniku. Viz již shora zmiňovanou definici podniku podle § 5 obchodního zákoníku: „...K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli...“. A dále ustanovení § 6 odst. 1 obchodního zákoníku, kde se doslova uvádí: „Obchodním majetkem podnikatele, který je fyzickou osobou, se pro účely tohoto zákona rozumí majetek (věci, pohledávky a jiná práva a penězi ocenitelné jiné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikání. Obchodním majetkem podnikatele, který je právnickou osobou, se rozumí veškerý jeho majetek.“

Obchodní tajemství je nehmotným statkem podnikatele a je speciálním způsobem chráněno. Obchodní tajemství je součástí obchodního majetku podnikatele.

Podnikatel má k obchodnímu tajemství absolutní právo chráněné nejen ve vztahu ke konkrétním osobám, ale vůči všem třetím osobám obecně (tzn. působí erga omnes).

Podnikatel je vlastníkem obchodního tajemství, resp. podnikatel je vlastníkem podniku, jehož součástí je obchodní tajemství.

5. Nakládání s obchodním tajemstvím dle § 18 obchodního zákoníku

V ustanovení § 18 obchodního zákoníku se uvádí: „Podnikatel provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje, má výlučné právo tímto tajemství nakládat, zejména udělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky takového užití.“

Z výše citovaného § 18 obchodního zákoníku vyplývá, že pokud má podnikatel jako majitel obchodního tajemství právo s ním nakládat, má také právo udělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky a rozsah tohoto užití. Žádné bližší podrobnosti k formě užití obchodního tajemství ale uvedené

nejsou. Je tedy na rozhodnutí podnikatele, které způsoby nakládání s obchodním tajemstvím v mezích zákona zvolí.

Podnikatel má obdobné právo jako majitel patentu dle zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, nebo majitel jiného chráněného práva např. práva k ochranným známkám dle zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách. Právo nakládat s obchodním tajemstvím je spojeno s pojmovým znakem tohoto institutu, jímž je skutečnost, že toto tajemství je součástí podniku, respektive, že náleží podnikateli, tedy tomu, kdo je tímto právem nadán.

Otázka však je, jak tomu bude v případě, že podnik bude po určité době spravovat jiná osoba než podnikatel, který je majitel podniku, jehož součástí je obchodní tajemství. Blíže k tomu právní názor: *„Podle rozšiřujícího výkladu slovního spojení <podnikatel provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje> by výlučné právo k obchodnímu tajemství a dispozici s ním měl – kromě podnikatele vlastního podnik s obchodním tajemstvím (tj. vlastníka obchodního tajemství) – každý podnikatel, který by, byť jen dočasně, např. jako nájemce podniku, provozoval tento podnik (tj. uživatel obchodního tajemství). Nic nenasvědčuje tomu, že uvedené ustanovení by mělo být takto široce interpretováno.“*³⁵

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že pojmu „podnikatel“ v § 18 obchodního zákoníku, který má výlučné právo s obchodním tajemstvím nakládat, lze rozumět tak, že tímto podnikatelem může být jen vlastník tohoto podniku.

J. Pokorná, Z. Kovařík a Z. Čáp ve svém komentáři k obchodnímu zákoníku³⁶ uvádějí příkladný výčet nakládání s obchodním tajemstvím, kterým je: a) využívat obchodní tajemství k provozování a prosperitě svého

³⁵ Pokorná, J.; Kovařík, Z.; Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, str. 97.

³⁶ Tamtéž.

podniku, b) posuzovat a rozhodovat, které skutečnosti mají být jako obchodní tajemství utajovány, a tedy chráněny, c) udělit svolení k užívání obchodního tajemství, d) převést obchodní tajemství na jiného podnikatele, e) vložit obchodní tajemství do společnosti jako nepeněžitý vklad za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti.

Dle právních názorů není jednoznačné, jakou smlouvu lze k tomuto účelu, tedy ke svolení k užití obchodního tajemství, použít. Jako jeden z možných smluvních typů se nabízí tzv. licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví³⁷, která je upravena v § 508 a n. obchodního zákoníku: „*Licenční smlouvou k předmětům průmyslového vlastnictví opravňuje poskytovatel nabyvatele ve sjednaném rozsahu a na sjednaném území k výkonu práv z průmyslového vlastnictví a nabyvatel se zavazuje k poskytování určité úplaty, nebo jiné majetkové hodnoty.*“

Naproti tomu podle jiného názoru³⁸ licenční smlouvu použít nelze a je nutné uzavřít tzv. inominátní, nepojmenovanou smlouvu, jejíž úpravu nalezneme v § 269, odst. 2 obchodního zákoníku, kde se doslova uvádí: „*Účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není upravena jako typ smlouvy.*“ Do této smlouvy by jistě bylo možné zakomponovat řadu prvků charakterizujících výše popsanou licenční smlouvu, a to s ohledem na rozsudek Nejvyššího soudu, který konstatuje, že: „*U nepojmenovaných smluv určují obsah smlouvy sami její účastníci, kteří si upraví vzájemná práva a povinnosti, jež tvoří obsah smlouvy, která je právním důvodem jejich vzniku. Teprve není-li v určité otázce účastníky nic smluveno, použijí se na závazkový právní vztah, vzniklý z nepojmenované smlouvy ta zákonná ustanovení, která upravují závazkový právní vztah obsahem a účelem nejbližší.*“³⁹

³⁷ Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. 1. vydání. Praha: Polygon, 2002, str. 119.

³⁸ Hajn, P. Obchodní zákoník s komentářem, 1. díl. Praha: Kodex, 2000, str. 61.

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. září 2009, sp. zn. 33 Cdo 1977/2007.

Podnikatel mající obchodní tajemství ho může převést i na jiného. A to buď samostatně, anebo v rámci prodeje podniku. Na samostatný převod obchodního tajemství můžeme analogicky použít právní úpravu u ochranné známky v § 15 odst. 1 zákona č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách: *„Ochranná známka může být nezávisle na převodu podniku převedena, a to pro všechny výrobky nebo služby, pro které je zapsána, nebo jen pro některé z nich. Převod ochranné známky musí být učiněn písemnou smlouvou.“*

Co se týče převodu obchodního tajemství v rámci prodeje podniku, tak to platí jak pro prodej celého podniku tak i jen jeho části. Tuto záležitost upravuje § 476 a n., kde se uvádí, že: *„Smlouvou o prodeji podniku se prodávající zavazuje odevzdat kupujícímu podnik a převést na něj vlastnické právo k podniku a kupující se zavazuje převzít závazky prodávajícího související s podnikem a zaplatit kupní cenu ... Na kupujícího přecházejí všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje ... Na kupujícího přecházejí všechna práva vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, jež se týkají podnikatelské činnosti prodávajícího podniku ...“*

Skutečnost, že je součástí prodávajícího podniku i určité obchodní tajemství, by měla být uvedena přímo ve smlouvě a mělo by se to promítnout i na kupní ceně.

„S hodnotou obchodního tajemství lze kalkulovat při různých formách majetkových účastí na cizím podnikání.“⁴⁰

⁴⁰ Faldyna, F. a kol. Obchodní zákoník s komentářem. I. díl. Praha: Codex, 2000, str. 56.

6. Trvání práva k obchodnímu tajemství dle § 19 obchodního zákoníku

Ze znění § 19 obchodního zákoníku, tedy z jeho dikce „Právo k obchodnímu tajemství trvá, pokud trvají skutečnosti uvedené v §17“, vyplývá, že právo k obchodnímu tajemství je časově neomezené. Naopak zásadní pro jeho trvání je skutečnost, že jsou naplněny všechny pojmové znaky, uvedené v § 17. Jestliže jedna z těchto skutečností přestane povahu definičního znaku vymezeného § 17 obchodního zákoníku naplňovat, dochází k zániku práva jako takového.

K zániku skutečností, které v konkrétním případě představují pojmové znaky obchodního tajemství, může dojít nejčastěji níže uvedenými způsoby:

- 1) Pojmový znak: jedná se o skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy.

Způsob jeho zániku: u tohoto pojmového znaku může dojít například ke zničení nebo ztrátě hmotného nosiče, na kterém se obchodní tajemství nacházelo (například smazání receptu z počítače).

- 2) Pojmový znak: tyto skutečnosti souvisejí s podnikem.

Způsob jeho zániku: dojde k zániku podniku.

- 3) Pojmový znak: mají skutečnou nebo alespoň potenciální hodnotu, ať již materiální či nemateriální povahy.

Způsob jeho zániku: znehodnocení, ztráta úspěšnosti na trhu, pokles lukrativního postavení. Například produkt vyráběný na základě utajované metody přestane být prodejný v důsledku změny zákona.

- 4) Pojmový znak: nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné.

Způsob zániku: například na internetu dojde ke zveřejnění tajné receptury na nápoj.

- 5) Pojmový znak: mají být podle vůle podnikatele utajeny.

Způsob zániku: podnikatel ztratil zájem a vůli předmětnou skutečnost tajit, například jako důsledek změny zaměření jeho podnikání.

- 6) Pojmový znak: podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.

Způsob zániku: například nainstalování vadného alarmu, nebo nedbalé umístění utajovaných skutečností mimo prostory provozovny, případně ztráta důležitých dokladů apod.

- 7) Pojmový znak: patří podnikateli.

Způsob zániku: podnikatel se rozhodne ukončit podnikání.

Způsobem svého zániku se obchodní tajemství liší od jiných předmětů průmyslového vlastnictví. V tomto ohledu hrají právě pojmové znaky tohoto institutu zásadní roli nejen ve vztahu k jeho vlastní existenci, ale i k existenci nároku na jeho ochranu.

7. Právní ochrana obchodního tajemství dle § 20 obchodního zákoníku

Vzhledem k tomu, že jedním z hlavních pojmových znaků obchodního tajemství je vlastnost, že má mít skutečnou nebo potencionální hodnotou pro podnikatele, je zcela přirozeně dán i zásadní zájem na ochraně proti snížení nebo ztrátě této hodnoty v důsledku porušení obchodního tajemství. Právě k tomu směřuje právní ochrana obchodního tajemství tak, jak ji předpokládá ustanovení § 20 obchodního zákoníku: *„Proti porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství přísluší podnikateli právní ochrana jako při nekalé soutěži.“* Tato dikce nás odkazuje na ustanovení § 44 obchodního zákoníku, kde je uvedena jednak definice nekalé soutěže (*„Nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži nebo v hospodářském styku, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším*

zákazníkům. Nekalá soutěž se zakazuje“) a jednak uvedení porušování obchodního tajemství jako jednoho z druhů nekalé soutěže.

Konkrétněji je porušení obchodního tajemství popsáno v § 51 obchodního zákoníku: *„Porušováním obchodního tajemství je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství (§17), které může být využito v soutěži a o němž se dověděl: a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným (např. z technických předloh, návodů, výkresů, modelů, vzorů) na základě jeho pracovního vztahu k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán, b) vlastním nebo cizím jednáním přičítícím se zákonu“.*

Právní ochrana se váže jak k porušení, tak k ohrožení práva. Je to ochrana absolutního práva. S touto ochranou může působit souběžně i ochrana proti nekalé soutěži, což je jen relativní ochrana, působící pouze v rámci soutěžních vztahů.⁴¹

Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži upravuje § 53 a n. obchodního zákoníku, v němž se doslova uvádí, že: *„Osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, mohou se proti rušiteli domáhat, aby se tohoto jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále mohou požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.“*

Z citovaného textu § 53, jakož i z dikce § 20, je jasně patrné, že k subjektům, kterým svědčí právo na ochranu proti nekalé soutěži spočívající v neoprávněném zásahu do obchodního tajemství, je v první řadě třeba přiřadit podnikatele, který provozuje podnik, jehož součástí je právě obchodní tajemství.

⁴¹ Štenglová, I.; Plíva, S.; Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 55.

V tomto ohledu se uplatní zejména ten pojmový znak obchodního tajemství, který skutečnosti tvořící obchodní tajemství spojuje právě s podnikem a podnikatelem.

Jednotlivé prostředky ochrany proti nekalosoutěžnímu zásahu do obchodního tajemství jsou: odstranění závadného stavu, požadavek na zdržení se protiprávního jednání, poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (může být poskytnuto jak v penězích, tak v nehmotné podobě jako je omluva), náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení. Tyto uvedené nároky mohou být uplatněny i vedle sebe. Jak je patrné z níže citované judikatury a jak vyplývá i ze samotné povahy obchodního tajemství, při jeho ochraně cestou soudní žaloby v situaci prolomení (obecného zpřístupnění) tohoto tajemství, se neuplatní právo požadovat zdržení se nekalosoutěžních zásahů do obchodního tajemství. Jinými slovy, pokud zásah do obchodního tajemství spočívá například v jeho rozšíření na internetu, je v zásadě bezpředmětné se po tomto uveřejnění domáhat zachování onoho tajemství.

V rámci ochrany obchodního tajemství lze využít i zvláštních procesních prostředků podle občanského soudního řádu, např. předběžného opatření.

K uplatnění práva proti nekalé soutěži je možné použít soudní ochrany, konkrétně žaloby podle občanského soudního řádu. V následném soudním sporu, v jehož rámci bude primárně zkoumáno, zda skutečně došlo k porušení obchodního tajemství, může soud na návrh nebo i bez návrhu vyloučit veřejnost, neboť právě v tomto případě by mohlo dojít k dalšímu ohrožení či porušení obchodního tajemství. Dále může soud účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl a podle okolností i určit rozsah, formu a způsob zveřejnění.

Je nasnadě, že předmětem zkoumání soudu v případě takového řízení bude opět rovněž to, zda právo, do něhož bylo zasaženo, skutečně odpovídá

zákoně definici obchodního tajemství dle § 17 obchodního zákoníku. I v tomto případě bude soud posuzovat naplnění každého jednoho pojmového znaku, které jsou v tomto ustanovení vymezeny.

Na tomto místě je třeba zmínit, že i během soudního jednání, jehož předmětem není porušení obchodního tajemství, může být veřejnost vyloučena, pokud by hrozilo, že by se tak mohlo stát. Srov. § 116 odst. 2 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád: *„Veřejnost může být pro celé jednání nebo pro jeho část vyloučena, jen kdyby veřejné projednání věci ohrozilo tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, obchodní tajemství, důležitý zájem účastníků nebo mravnost“*. A § 124 tamtéž: *„Dokazování je třeba provádět tak, aby byla šetřena povinnost zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích chráněných zvláštním zákonem (pozn.: zákonem č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti) a jiná zákonem stanovená nebo státem uznávaná povinnost mlčenlivosti. V těchto případech lze provést výslech jen tehdy, jestliže vyslychaného zprostil povinnosti mlčenlivosti příslušný orgán nebo ten, v jehož zájmu má tuto povinnost; přiměřeně to platí i tam, kde se provádí důkaz jinak než výslechem.“*

Ochranou obchodního tajemství se zabývá i judikatura. Pro ilustraci uvádím některé příklady:

*„Pokud má být podle návrhu důvodem k vydání předběžného opatření neoprávněné využívání know-how druhým soutěžitelem, pak navržené předběžné opatření musí směřovat k zákazu konkrétního jednání, v němž má být tvrzené know-how obsaženo, nikoli jen k zákazu činnosti v obecné poloze.“*⁴²

„Pokud navrhovatel tvrdí, že odpůrce ve svém podnikání využívá obchodního tajemství navrhovatele, a proto žádá o vydání předběžného opatření, pak podmínkou pro vydání předběžného opatření je osvědčení

⁴² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3. července 1996, sp. zn. 3 Cmo 818/1995.

takových skutečností, z nichž se jeví jako pravděpodobné, že určité skutečnosti jsou u navrhovatele chráněny jako obchodní tajemství podle § 17 obchodního zákoníku a že předmět tohoto tajemství je bez právního důvodu k újmě oprávněného jednání podle § 51 obchodního zákoníku soutěžitelem využíván.“⁴³

„V případě skutkové podstaty porušování obchodního tajemství podle § 51 obchodního zákoníku se nelze domáhat nároku na zdržení se nekalosoutěžního jednání, neboť povinnost zdržet se určitého jednání lze upínat jen k takovému jednání, u kterého existuje nebezpečí, že by v budoucnu mohlo být opakováno, o což se v posuzovaném případě nejedná. Přestože dikce zákona zní „porušování obchodního tajemství“, k naplnění této skutkové podstaty dojde i jediným skutkem.

Podle dikce § 17 obchodního zákoníku jde o obchodní tajemství tehdy, pokud mají být skutečnosti tvořící obchodní tajemství podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.

Vůle podnikatele k utajení skutečností tvořících obchodní tajemství může být vyjádřena různým způsobem, např. v pracovní smlouvě, v závazkových vztazích (ve smlouvách), ve vnitřní organizační normě podniku, v jednostranném závazku mlčenlivosti, ve faktickém utajování apod.

Zajišťování utajení obchodního tajemství může spočívat v opatřeních organizační, technické i jiné povahy, např. v uložení materiálů s obchodním tajemstvím v trezoru, v zákazu přístupu nepovolaným osobám na určitá pracoviště, v začlenění příslušných ustanovení do pracovních smluv apod. Podnikatelé musí zajišťovat utajení skutečností „odpovídajícím způsobem“, což znamená efektivní zajišťování s využitím všech možných technických prostředků.

⁴³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. srpna 1999, sp. zn. 3Cmo 170/1997.

Důkazní břemeno ohledně plnění těchto opatření nese podnikatel, jemuž náleží obchodní tajemství, tj. vlastník podniku s obchodním tajemstvím.“⁴⁴

Ochrana obchodního tajemství je zajištěna i v trestněprávní rovině a to v trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.). Konkrétně v § 248 s názvem „Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže“ přímo jako jedna ze skutkových podstat: „*Kdo poruší jiný právní předpis o nekalé soutěži tím, že se při účasti v hospodářské soutěži dopustí ... porušování obchodního tajemství.*“

8. Vymezení souvisejících pojmů

S pojmem obchodního tajemství, resp. s jeho pojmovými znaky velmi úzce souvisí další právní instituty, které jsou v této práci zmíněny, a je proto nutno se u nich pozastavit jednak za účelem pochopení vazby právě s některými pojmovými znaky obchodního tajemství a jednak pro komplexnější zařazení obchodního tajemství do systému obchodního práva.

8.1. Hospodářská soutěž – přímá definice v právních předpisech uvedená není. Z. Švarc ji vymezuje jako souběžnou snahu dvou nebo více subjektů nabídky a poptávky na trhu (tzn. podnikatelů), jejichž zájmy se v rámci svých ekonomických aktivit střetávají ohledně určitého zboží nebo služeb. Cílem tohoto konání je dosažení určitých hospodářských výhod před ostatními soutěžiteli (např. vyššího zisku, vyššího obratu, prosazení nových výrobků či služeb, získání určitých zakázek či příspěvků aj., přičemž vzájemně ovlivňuje jejich hospodářskou činnost.⁴⁵ Všeobecné podmínky pro posuzování nekalosoutěžního jednání vymezuje tzv. generální

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2008, sp. zn. 32 Odo 1568/2006.

⁴⁵ Švarc, Z. a kol. Základy obchodního práva. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 379.

klauzule v § 44 obchodního zákoníku⁴⁶. Aby jednání mohlo být považováno za nekalosoutěžní, musí jít o jednání v hospodářské soutěži, které musí být v rozporu s dobrými mravy soutěže a musí být způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům.

8.2. Duševní vlastnictví – předmětem jsou nehmotné statky, které člověk vytvořil svojí duševní činností. Jedná se o výsledek jeho tvůrčí činnosti. Tento pojem definuje článek 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví z roku 1967 a dále Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví. Jedná se o práva mimo jiné k literárním, uměleckým a vědeckým dílům, vědeckým objevům, vynálezům, ochranným známkám, průmyslovým vzorům, názvům a obchodním jménům. Některá z nich nejsou hmatatelně zvěčněná, např. know-how, které představuje výrobní a technické zkušenosti. Práva duševního vlastnictví můžeme rozdělit na autorská práva a hospodářská/průmyslová práva, resp. práva k předmětům průmyslového vlastnictví. Zásadní význam ve vztahu k obchodnímu tajemství mají zejména průmyslová práva.

8.3. Průmyslová práva – práva k těm předmětům ochrany, které jsou využitelné v průmyslu a při hospodářské činnosti. Jedná se o výsledky technické tvůrčí činnosti (vynálezy, patenty, užité vzory), předměty průmyslového vlastnictví (průmyslové vzory), práva na označení (ochranné známky, označení původu, zeměpisné označení) apod. Průmyslová práva vznikají rozhodnutím příslušného

46

(1) Nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži nebo v hospodářském styku, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům. Nekalá soutěž se zakazuje.

(2) Nekalou soutěží podle odstavce 1 je zejména ... h) porušování obchodního tajemství

...

správního orgánu. Procházejí procesem registrace, schvalování a evidence Úřadu průmyslového vlastnictví v Praze, který vede např. patentový rejstřík či rejstřík ochranných známek. Úkolem ochrany průmyslových práv je i potlačování nekalé soutěže. Obchodní tajemství je řazeno do tzv. jiných průmyslových práv.⁴⁷

8.4. Patent – upravuje jej tzv. patentový zákon, tedy zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích ve znění zákona č. 116/2000 Sb., a prováděcí vyhláška č. 550/1990 Sb. Pokud nějaký vynález splňuje podmínky uvedené v zákoně, může být na něj vystaven patent. Patent se uděluje původci vynálezu. Doba platnosti patentu je 20 let. Základním právem majitele patentu je, že má výlučné právo vynález využívat, převést ho nebo poskytnout souhlas k využití třetím osobám. Patenty jsou vedeny v patentovém rejstříku, který spravuje Úřad průmyslového vlastnictví. Jak bylo řečeno výše, vynález je součástí obchodního tajemství do okamžiku než projde schvalovacím procesem podle patentového zákona. V tom momentě pozbývá několika znaků, kterými byl dosud definován jako obchodní tajemství; jedná se o skutečnost, že chybí znak faktického zajišťování a není vůle k utajení.

9. Další ochrana utajovaných skutečností

Ne všechny utajované skutečnosti můžeme jednoznačně zařadit pod pojem obchodního tajemství. Český právní řád obsahuje i jiné zákonné úpravy vztahující se k utajení určitých skutečností, které se však mohou do jisté míry s obchodním tajemstvím prolínat.

⁴⁷ Jakl, L. Jansa, V. Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s, 2010, str. 10 až 13.

Podle § 271 obchodního zákoníku si mohou strany při jednání o uzavření smlouvy navzájem poskytnout informace označené jako důvěrné. Strana, které byly tyto informace poskytnuty, je nesmí prozradit třetí osobě a ani je použít v rozporu s jejich účelem pro své potřeby, a to bez ohledu na to, zda dojde k uzavření smlouvy, či nikoli. Pokud tuto povinnost strana poruší, je povinna k náhradě škody. „*Důvěrná informace je odlišným pojmem od obchodního tajemství, obsahově i právně pojmem slabším, nicméně nemusí, ale může mít charakter obchodního tajemství za předpokladu, že naplňuje pojmové znaky obchodního tajemství.*“⁴⁸

Dalším příkladem může být ustanovení § 657 obchodního zákoníku upravující smlouvu o obchodním zastoupení: „*Obchodní zástupce nesmí sdělit údaje získané od zastoupeného při své činnosti bez souhlasu zastoupeného jiným osobám nebo je využít pro sebe nebo pro jiné osoby, pokud by to bylo v rozporu se zájmy zastoupeného. Tato povinnost trvá i po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení.*“

Na druhé straně se může jednat o skutečnosti, které splňují některé z pojmových znaků obchodního tajemství a týkají se podnikání, ovšem o obchodní tajemství se ani v tom případě nejedná. Příkladem ochrany takových skutečností může být zákonná povinnost mlčenlivosti u lékaře či advokáta.

Podle § 38 zákona č. 21/1992 Sb. o bankách „*Na všechny bankovní obchody, peněžní služby bank, včetně stavů na účtech a depozit, se vztahuje bankovní tajemství.*“

Od obchodního tajemství je též třeba odlišovat zákonem stanovenou povinností mlčenlivosti. Tuto povinnost ukládají zvláštní právní předpisy subjektům (resp. jejich zaměstnancům, orgánům nebo členům orgánů),

⁴⁸ Horáček, R.; Čada, K.; Hajn, P. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 310.

které získávají údaje, jejichž zpřístupnění by mohlo způsobit materiální či nemateriální újmu osobám, kterých se tyto údaje týkají.⁴⁹

Ve veřejnoprávní oblasti se uplatní zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, který „*upravuje zásady pro stanovení informací jako informací utajovaných, podmínky pro přístup k nim a další požadavky na jejich ochranu, zásady pro stanovení citlivých činností a podmínky pro jejich výkon a s tím spojený výkon státní správy.*“ Utajovanou informací se pro účely tohoto zákona rozumí „*informace v jakékoliv podobě zaznamenaná na jakémkoliv nosiči označená v souladu s tímto zákonem, jejíž vyzrazení nebo zneužití může způsobit újmu zájmu České republiky nebo může být pro tento zájem nevýhodné, a která je uvedena v seznamu utajovaných informací.*“

V této souvislosti je dále třeba zmínit usnesení Ústavního soudu, jenž došel k závěru, že: „*Jen stěžít lze o ochraně soukromí hovořit u osob právnických U nich by v této souvislosti mohlo jít pouze o ochranu hospodářské soutěže či obchodního tajemství. Tato práva však nepodléhají ochraně dané Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod.*“⁵⁰

10. Obchodní tajemství vs. právo na informace

Oblastí práva, v níž je nejčastěji zkoumáno, zda v daném případě jsou naplněny všechny pojmové znaky obchodního tajemství, je překvapivě uplatňování práva na informace.

Právo na informace upravuje zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Účel tohoto zákona je v § 1 popsán tak, že „*Tento zákon zpracovává příslušný předpis*

⁴⁹ Štenglová, I.; Drápal, L.; Purý, F.; Korbel, F. Obchodní tajemství. Praktická příručka. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 42.

⁵⁰ Usnesení Ústavního soudu sv. XXII, č. 18 z 2001.

Evropského společenství a upravuje pravidla pro poskytování informací a dále upravuje podmínky práva svobodného přístupu k těmto informacím.“

Tento zákon je obecným hmotněprávním i procesněprávním předpisem a blíže rozvádí právo na informace, které je stanoveno v článku 17 Listiny základních práv a svobod v oddílu politických práv.

Ustanovení § 9 zákona o svobodném přístupu k informacím je přímo označeno jako Ochrana obchodního tajemství. V tomto ustanovení se doslova uvádí: *„Pokud je požadovaná informace obchodním tajemstvím, povinný subjekt⁵¹ ji neposkytne. Při poskytování informace, která se týká používání veřejných prostředků, se nepovažuje poskytnutí informace o rozsahu a příjemci těchto prostředků za porušení obchodního tajemství.“*

Jedním z nejčastějších důvodů pro odmítnutí žádosti o informace dle tohoto zákona je tak právě odkaz povinného subjektu na skutečnost, že informace je součástí obchodního tajemství, tudíž že právo dle zákona č. 106/1999 Sb. nelze v takovém případě aplikovat.

Stejně jako v soudním řízení o ochraně proti nekalosoutěžnímu jednání, spočívajícímu v neoprávněném zásahu do obchodního tajemství, i zde soud musí posuzovat jednotlivé definiční znaky dle § 17 obchodního zákona, tak aby mohl určit, zda nárok na informaci vzniká či nikoliv. Definice obchodního tajemství dle § 17 je natolik obecná, že je snadné efektivně se na toto tajemství odvolávat právě při odmítnutí poskytnutí informace dle zákona č. 106/1999 Sb. To se také v praxi velmi často děje.

11. Obchodní tajemství a nový občanský zákoník

Občanský zákoník vydaný pod č. 89/2012 je dlouhodobě očekávaná právní rekonstrukce soukromého práva. Nejenže nahradí stávající občanský zákoník č. 40/1964 Sb., ale dotkne se několika dalších právních předpisů a zasáhne do úpravy řady oblastí práva, např. zákona o rodině, zákona o

⁵¹ Povinnými subjekty, které mají podle zákona o svobodném přístupu k informacím povinnost poskytovat informace, vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce.

cenných papírech, zákona o vlastnictví bytů či do obchodního zákoníku – a to především do části obchodních závazkových vztahů. Pro část, která obsahuje obchodní společnosti a družstva, bude platit nový zákon o obchodních korporacích.

Parlamentem byl nový občanský zákoník schválen 9. listopadu 2011, 3. února 2012 byl návrh zákona přijat a prezident republiky ho podepsal 20. února 2012. Účinnost nastane 1. ledna 2014.

Nový občanský zákoník bude upravovat otázky související s podnikáním, které jsou v současné době obsaženy v obchodním zákoníku. Návrh obsahuje např. definici podnikatele, instituty obchodní firmy, závodu, obchodního tajemství nebo jmění.

Obchodního tajemství a jeho pojmových znaků se týká ustanovení § 504 s názvem Obchodní tajemství. V tomto ustanovení se doslova uvádí, že: *„Obchodní tajemství tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.“*

Srovnáme tuto definici se současnou definicí uvedenou v § 17 obchodního zákoníku, konkrétně tedy pojmové znaky obou definic.

Obchodní tajemství podle nového občanského zákoníku je tedy vymezeno těmito pojmovými znaky:

- 1) obchodní tajemství tvoří skutečnosti
- 2) tyto skutečnosti jsou konkurenčně významné
- 3) určitelné
- 4) ocenitelné
- 5) v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné
- 6) souvisejí se závodem
- 7) jsou utajeny
- 8) jejich vlastník zajišťuje utajení ve svém zájmu
- 9) utajení probíhá odpovídajícím způsobem.

Blíže k jednotlivým bodům:

ad 1) Jak je vidno, vypuštěna je specifikace skutečnosti dle její obchodní, výrobní a technické povahy.

ad 2) Objevila se zde výslovně uvedená konkurenční významnost.

ad 3) Pojmový znak obchodního tajemství, který se dosud v definici tohoto institutu neobjevoval, je jeho určitelnost. S přítomností tohoto definičního znaku budou v praxi patrně značné problémy, které bude muset řešit až nově konstituovaná judikatura.

ad 4) Pojem „ocenitelné“ nahrazuje a zkracuje delší větné spojení „mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu“.

ad 5) Nedostupnost v příslušných obchodních kruzích zůstala pro oba předpisy shodná.

ad 6) Terminologická změna pojmu podnik na závod. Definici pojmu Obchodní závod nalezneme v § 502: *„Obchodní závod je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.“* Nejedná se jen o jiné pojmenování, ale i o obsahovou změnu tohoto institutu. Nutnost provést tuto změnu můžeme nalézt v tomto zdůvodnění: *„Dnes je pojem podnik leckdy chápán jako jiné vyjádření pro podnikatele, tedy subjektu, jehož obsah je dán zákonem, aniž by se při tom příliš zohledňovala vůle podnikatele. Návrh těmto problémům čelí novou definicí a tedy i novým označením. Závod je sice stále chápán jako věc, ale pro jeho vznik a vymezení jeho obsahu je oproti dnešku více zohledňována vůle jeho vlastníka - podnikatele. Je to právě podnikatel, kdo*

určí, kdy závod vznikne, co bude jeho obsahem, jakož i to, zda bude podnikatel provozovat více závodů nebo zda zřídí pobočky apod.“⁵²

ad 7) Skutečnosti jsou utajeny. Jedná se o jeden z hlavních pojmových znaků vyjadřující obchodní tajemství, který zcela logicky zůstává zachován i v nové právní úpravě.

ad 8) Vlastník zajišťuje utajení ve svém zájmu. Oproti dosavadní právní úpravě je již vyžadováno pouze faktické zajišťování utajení, nikoliv tedy vůle podnikatele k utajení. Tato změna, resp. vypuštění jednoho z pojmových znaků obchodního tajemství, je vcelku pochopitelná, když lze konstatovat, že pokud podnikatel odpovídajícím způsobem určité skutečnosti utajuje, přirozeně má i vůli tak činit. Zvláštní uvedení vůle podnikatele mezi pojmovými znaky obchodního tajemství se tak jeví jako nadbytečné a je plně na místě jej z definice vypustit.

ad 9) I tento pojmový znak zůstává stejný. Opět chybí větší konkretizace prostředků ochrany utajení, a jejich určení je proto opět buď na judikatuře, nebo na obvyklé praxi.

Další výskyt institutu obchodního tajemství, konkrétně porušení obchodního tajemství, je v § 2976 nové právní úpravy, a to ve výčtu jednotlivých typů nekalé soutěže. Dále v § 2985, který nese název Porušení obchodního tajemství a zní: *„Porušením obchodního tajemství je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dověděl: a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným na základě jeho pracovního poměru k soutěžiteli nebo na*

⁵² <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecna-cast-zakoniku/co-upravuje-obecna-cast-zakoniku.html#6>

základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán, nebo b) vlastním nebo cizím jednáním přičícím se zákonu.“

Při srovnání textu tohoto ustanovení s § 51 obchodního zákoníku je tak zřejmé, že zákonodárce ponechal tuto úpravu téměř identickou, až na vypuštění věty v závorce: „*např. z technických předloh, návodů, výkresů, modelů, vzorů*“, a ponechal tudíž ještě více obecnou definici obchodního zákoníku. Přesné vymezení je proto s větší měrou opět na současné, resp. budoucí judikatuře.

Nově je také upravena problematika nakládání s obchodním tajemstvím. V § 2358 je nově definována licenční smlouva: „*Licenční smlouvou poskytuje poskytovatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu.*“

Tímto je vyčerpána úprava obchodního tajemství v novém právním předpisu. Chybí ekvivalent k současnému ustanovení § 18 – nakládání s obchodním tajemstvím, § 19 – trvání obchodního tajemství a § 20 – ochrana obchodního tajemství.

12. Výběr z nejznámějších příkladů obchodního tajemství

Jako jeden z nejznámějších příkladů obchodního tajemství u nás můžeme uvést tajnou recepturu bylinného alkoholického nápoje, resp. likéru - Becherovky, která je dosud chráněná.

V roce 1807 tento nápoj začal karlovarský lékárník Josef Vitus Becher podle vlastního návodu vyrábět a prodávat. V majetku rodiny Becherů byl až do roku 1945, pak se vlastníkem tohoto obchodního tajemství stal stát. K tomu se váže příběh, kdy tato rodina německého původu byla po skončení druhé světové války v souvislosti s tzv. Benešovými dekrety určena k odsunu. Výměnou za recept na výrobu

tohoto nápoje byla této rodině nabídnuta možnost zvýšení počtu kilogramů osobního majetku, který si mohli při odsunu ponechat. I v tomto případě byl reflektován jeden z hlavních pojmových znaků obchodního tajemství, a to hodnota utajovaných skutečností.

Projevem dalšího definičního znaku obchodního tajemství, spočívajícího ve snaze maximálně utajit předmětnou recepturu, je i to, že v dnešní době znají tajemství směsi koření a bylinek jen dva lidé, kteří tuto směs v menším množství pravidelně pro výrobu připravují – výrobní manažer a ředitel pro strategii a rozvoj výroby. Nelze očekávat, že by se někdy společnost tohoto obchodního tajemství vzdala.

V současné době je vlastníkem po privatizaci společnost Pernod Ricard.

Snad nejznámějším světovým příkladem a také dosud chráněným obchodním tajemstvím je recept, který roku 1886 vynalezl Dr. John Pemberton – a to na nápoj Coca cola. Znalá ho jen malá skupinka lidí, původně nebyl ani písemně zaznamenán. Zapsán byl až tehdy, kdy byl použit jako zástava na bankovní půjčku. Byl uchováván v trezoru až do loňského 125. výročí založení společnosti, kdy byl deponován v muzeu Coca cola v Atlantě.

Tuzemskou variantou tohoto typu nápoje je už několik desetiletí Kofola, přičemž její hlavní přísadou je rovněž chráněný základ – sirup kofo.

13. Obchodní tajemství v rámci zahraniční právní úpravy

Úprava obchodního tajemství je obsažena kromě obchodního zákoníku, jenž je součástí právního řádu ČR, také v právní úpravě na úrovni Evropské unie. Tato úprava je pro Českou republiku závazná od našeho přistoupení k EU dne 1. května 2004.

V právní úpravě českého právního řádu nalezneme pojem „obchodní tajemství“. Nerozlišujeme mezi obchodním, technickým, výrobním, jak je

tomu v jiných právních rádech. K. Čada zmiňuje jako příklad Francii, kde je činěn rozdíl mezi výrobním tajemstvím, které se týká informací výlučně technické povahy, a komerčními tajemstvími, což jsou např. prodejní metody obchodní programy, cenové dohody a profilu spotřebitelů či zákazníků. Jako druhý příklad K. Čada uvádí Japonský zákon o nekalé soutěži, který definuje obchodní tajemství jako informaci o výrobních nebo prodejních metodách, jakožto i jakékoliv další informace o technologii či obchodě, které jsou veřejnosti neznámé.⁵³

Vzhledem k formálnímu a teritoriálnímu charakteru průmyslových práv byla dána potřeba jejich harmonizace na mezinárodní úrovni. Jedním z prvních výsledků je:

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, zkráceně Pařížská unijní úmluva (vyhl. č. 64/1975 Sb.) je mezinárodní úmluva, která byla uzavřena 20. března 1883 v Paříži. Jejím obsahem a hlavním cílem je ochrana a úprava práv z průmyslového vlastnictví. Byla několikrát revidována.

Na základě této mezinárodní úmluvy vznikla tzv. Pařížská unie, resp. Unie na ochranu průmyslového vlastnictví, jejímiž členy je více než 100 států, tj. smluvních stran. Jedním z členských států je i Česká republika a tato úmluva je součástí českého právního řádu ve svém stockholmském znění z roku 1967. Tato organizace vystupuje skrze Světovou organizaci duševního vlastnictví se sídlem v Ženevě.

Jedná se o mezinárodní dokument regulující rozsáhlou oblast od jednotlivých průmyslových práv přes firemní právo až k potlačování nekalé soutěže. Úmluva upravuje patenty, vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, tovární a obchodní známky, známky služeb, obchodní jména, údaje o původu zboží a označení původu a potlačování nekalé soutěže.

Stojí na čtyřech zásadách:

⁵³ Čada, K. Obchodní tajemství a know-how. 1. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1997, str. 10.

1. Národní režim cizinců ve smluvních státech. V rámci postavení cizinců ve smluvních státech podrobuje úmluva jejich postavení národnímu (asimilačnímu režimu). Každý členský stát musí poskytnout příslušníkům druhých členských států stejnou ochranu v oblasti průmyslového vlastnictví, jakou poskytuje vlastním občanům a navíc jim přiznat výhody, které pro příslušníky druhých smluvních stran vyplývají přímo z této úmluvy. Stejně postavení jaké mají příslušníci smluvních států mají i jiné osoby, s trvalým bydlištěm nebo sídlem v jednom ze smluvních států.

Z této zásady existují dvě výjimky – smluvní stát může uplatňovat vůči cizincům zvláštní procesní pravidla, která se nevztahují na tuzemce, a ustanovení úmluvy může v některých konkrétních případech zvýhodnit cizince vůči tuzemcům.

2. Unijní priorita, tedy priorita ode dne podání první přihlášky k ochraně v jednom unijním státě. Práva priority je zapotřebí se dovolat v prioritních dokumentech.

3. Přímé normy obsažené v Pařížské unijní úmluvě jsou přímo aplikovatelné v právním řádu státu unie. Tyto normy se týkají zejména práva autora vynálezu na označení patentu jeho jménem, nucené licence či zamítnutí nebo udělení patentu, což nemá vliv na platnost patentu v jiném smluvním státě

4. Administrativní rámec, který znamená, že úmluva ukládá všem smluvním státům povinnost zřízení zvláštní státní instituce na svém území s průmyslově právní agendou, zabývající se průmyslovým vlastnictvím. V České republice to je Úřad průmyslového vlastnictví.

Mezi další předpisy, zejména mezinárodní smlouvy upravující problematiku obchodního tajemství jakožto oblast ochrany duševního, případně průmyslového vlastnictví na mezinárodní úrovni, jichž je Česká republika smluvní stranou, patří:

- Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví z roku 1967. Spadá pod OSN. Administrativní funkci v rámci této organizace vykonává Mezinárodní úřad duševního vlastnictví sídlící v Ženevě.
- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) z roku 1994. Konkrétně čl. 39. Tato dohoda je spravovaná Světovou obchodní organizací. Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví a Prohlášení Komise týkající se čl. 2 této směrnice.
- Dohoda o vzájemném zabezpečení utajení vynálezů týkajících se obrany, na něž byla podána žádost o udělení patentu, č. 17/2003 Sb. m. s. Dohoda byla uzavřena 21. září 1960 v Paříži. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 10. listopadu 2000.
- Úmluva o udělování evropských patentů.
- Česká republika je členem Evropské patentové organizace (EPO).

14. Závěr

Podle mého názoru je definice v § 17 obchodního zákoníku příliš obecná. Přínosnější by jistě byl určitý demonstrativní výčet u jednotlivých pojmových znaků, hlavně u znaku prvního – skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy, což by jistě posílilo právní vědomí i právní jistotu subjektů, které s tímto institutem přicházejí do styku. V důsledku takto pojaté definice obchodního tajemství je dán velký prostor pochybnostem o tom, zda ty či ony skutečnosti vztahující se k určitému podniku spadají do oblasti obchodního tajemství či nikoliv.

Inspirací pro budoucí změny zákonné definice obchodního tajemství by do značné míry mohla být právní úprava z roku 1927 obsažená v zákoně o ochraně proti nekalé soutěži.

Překvapivá a zajímavá je v každém případě skutečnost, že přes výše uvedený nedostatek ve vymezení jeho definičních znaků, neexistuje k problematice obchodního tajemství rozsáhlejší judikatura.

V menší míře se v praxi vyskytují spory mezi jednotlivými podnikateli na určení předmětu obchodního tajemství, spory o ochraně obchodního tajemství a naopak převažují spory v rámci uplatnění práva na informaci podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím.

Rozsah žalob v oblasti ochrany proti nekalé soutěži spočívající v zásahu do obchodního tajemství je tedy překvapivě menší než posuzování obchodního tajemství v rámci uplatňování žalob na svobodný přístup k informacím.

Co se týče nové právní úpravy definice obchodního tajemství v občanském zákoníku, není možno se nyní pouštět do rozsáhlejších úvah. Zcela jistě se však jedná o nejvýznamnější změnu tohoto institutu za celou dobu existence právního řádu České republiky. V dané situaci nezbývá než doufat, že tato změna bude pro právní prostředí, v němž se obchodní tajemství tak často vyskytuje, přínosem. Zda tato změna splnila svůj účel, samozřejmě ukáže až následná právní praxe. Lze nicméně předpokládat, že s užitím nové definice obchodního tajemství, jakož i s určováním jeho pojmových znaků bude, alespoň v počátcích, spojena řada polemik a sporů.

Během psaní této práce se tvorba nového občanského zákoníku blížila ke svému závěru a v současné chvíli je již podepsán prezidentem republiky a čeká na podpis premiéra. Jsou dány necelé dva roky na seznámení se s jeho obsahem. Je ovšem otázkou, jak bude v roce 2014 vypadat politická situace, a zda se v mezičase znění tohoto právního předpisu, a to i v oblasti definičních znaků obchodního tajemství, ještě dále nezmění.

15. Resumé

Obchodní tajemství a jeho pojmové znaky jsou přes svou dosti limitovanou právní úpravu jedním z nejvýznamnějších institutů obchodního práva, který ovšem přesahuje i do ostatních právních odvětví, včetně například práva trestního. Významu obchodního tajemství odpovídá i jeho bohatá historie, jež sahá až do starověku. Ač v minulosti nemusely být v případě obchodního tajemství přítomny vždy všechny jeho pojmové znaky, jak je známe nyní, jejich většina byla nepochybně zastoupena jak v případě tzv. řeckého ohně, tak například čínského hedvábí či porcelánu. V podobě moderních právních kodexů se obchodní tajemství na našem území objevuje nejprve v rámci Všeobecného obchodního zákoníku z roku 1863 a v ucelenější a uchopitelnější podobě pak v zákoně č. 111/1927 Sb. z. a n., o ochraně proti nekalé soutěži. Po vytěsnění institutu obchodního tajemství z československého právního řádu v letech 1950 až 1991 dochází k ustálení jeho definice i pojmových znaků v rámci § 17 až § 20 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku. Stávajícími pojmovými znaky obchodního tajemství vyplývajícími z úpravy obchodního zákoníku tak jsou:

- 1) jedná se o skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy,
- 2) tyto skutečnosti souvisejí s podnikem,
- 3) mají skutečnou nebo alespoň potenciální hodnotu, ať již materiální či nemateriální povahy,
- 4) nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné,
- 5) mají být podle vůle podnikatele utajeny,
- 6) patří podnikateli a nakonec
- 7) podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.

K jednotlivým pojmovým znakům lze přiřadit poměrně rozsáhlý výčet jejich projevů, resp. příkladů, které vycházejí jak z obchodní praxe, tak z judikatury, která tuto praxi přirozeně reflektuje. S pojmovým znakem ad

1) se často pojí termín know-how, tedy soubor nepatentovaných výrobně technických, obchodních a jiných podstatných a identifikovaných zkušeností a poznatků, které nejsou známé ani všeobecně dostupné. Tento termín se s uvedeným pojmovým znakem obchodního tajemství zpravidla překrývá (jedná se v praxi o nejčastější příklad obchodního tajemství), ale může stát i samostatně. Nakládání s obchodním tajemstvím, jež rovněž úzce souvisí s jeho jednotlivými pojmovými znaky, upravuje § 18 obchodního zákoníku, dle něž podnikatel má jako majitel obchodního tajemství právo s ním nakládat, má také právo udělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky a rozsah tohoto užití. Žádné bližší podrobnosti k formě užití obchodního tajemství ale uvedeny nejsou. Z ustanovení § 19 obchodního zákoníku, jež upravuje trvání práva k obchodnímu tajemství, pak můžeme dovodit způsobu zániku obchodního tajemství, a to především ve vztahu k zániku jeho jednotlivých pojmových znaků. Ochrana obchodního tajemství, v jejímž rámci je opět rozhodné, zda byly v tom kterém případě naplněny znaky podmiňující existenci tohoto tajemství, a tím i práva na jeho ochranu, je vymezena zejména v ustanovení § 20 obchodního zákoníku. S pojmem obchodního tajemství velmi úzce souvisí i další právní instituty jako je například hospodářská soutěž, právo duševního vlastnictví, průmyslová práva nebo patenty. Ke zvláštní ochraně utajovaných skutečností jako pojmového znaku obchodního tajemství dochází jak na základě úpravy obchodního zákoníku (viz např. § 271 obchodního zákoníku), tak i v jiných právních odvětvích, například v oblasti uplatňování práva na informace dle zákona č. 106/1999 Sb., kdy může být poskytnutí informace odepřeno právě tehdy, pokud tato informace naplňuje všechny znaky obchodního tajemství. Obchodní tajemství je konečně i předmětem úpravy nového občanského zákoníku, který nahrazuje současnou právní úpravu a jehož účinnost je dána rokem 2014. Přestože v této nové právní úpravě dochází k modifikaci nebo dokonce k vypuštění některých pojmových znaků obchodního tajemství

(např. vůle podnikatele k utajení skutečností tvořících obchodní tajemství), k žádné zásadní změně tohoto institutu z hlediska jeho pojmových znaků ani v této nové právní úpravě nedochází. Zůstává tak zachován stav, kdy jsou jednotlivé pojmové znaky vymezeny toliko velice obecně bez alespoň demonstrativního zákonného výčtu jejich příkladů. Je otázkou, zda tato krajně obecná, spíše flexibilní právní úprava, je nejvhodnější. Na tuto otázku přesvědčivě odpoví až další praktické uplatnění pojmu obchodního tajemství v obchodní a právní praxi, jakož i rozsah a závěry příslušné soudní judikatury.

16. Cizojazyčné resumé

Trade secret and its conceptual features is despite its rather limited legislation one of the leading institutes of commercial law, which goes beyond that to other branches of law, including, for example criminal law. The importance of trade secret is reflected in its rich history, which dates back to antiquity. Although in the past might not be in the case of trade secret always present all its conceptual features, as we know them now, most of them were undoubtedly represented both in the case of the Greek fire, and the Chinese silk and porcelain. In the form of modern legal codes, trade secret in our country appears first in the General Commercial Code of 1863 and in more complex form in Act No. 111/1927 Coll. Laws and Regulations on the Protection against unfair competition. After displacement of the institute of the trade secret law out of the Czechoslovak legislation between the years 1950 and 1991 it came to stabilization of its definition and the conceptual features through the § 17 to § 20 of Act No. 513/1991 Coll. Commercial Code. The current conceptual features of the trade secret resulting from the Commercial Code are:

- 1) they are facts of commercial, industrial or technical nature;
- 2) these facts are related to firm,

- 3) they are of real or at least of potential value, whether material or immaterial nature,
- 4) they are not readily available in the given business branches,
- 5) they are to be concealed according to the will of entrepreneurs,
- 6) they belong to entrepreneur and finally
- 7) the entrepreneur adequately ensures their confidentiality.

To individual conceptual features it can be assigned a rather extensive list of symptoms, respectively examples that arise from business practices, and the case law, which naturally reflects this practice. The conceptual feature Ad 1) is a term often associated with the term “know-how”, which is a set of unpatented technical, commercial and other essential and identified experiences and knowledge not generally known or available. This term generally covers with the mentioned conceptual feature of the trade secret (in practice it is the most common example of a trade secret), but can also exist on its own. Dealing with trade secret, which is also closely tied to its individual conceptual features, governs § 18 Commercial Code, under which the entrepreneur as the owner of a trade secret has the right of disposal, and also has the right to grant permission for its use and can determine the terms and extent of this use. There are no further details on the form of the use of trade secret. From the text of § 19 of the Commercial Code, which governs the duration of trade secret rights, we can infer the trade secrets extinction, particularly in relation to the demise of its conceptual features. Protection of trade secret (for which it is again crucial whether, in any given case, were filled the characters making the existence of this secret, and thus the right to its protection) is, in particular, defined in § 20 of the Commercial Code. The term of trade secret is closely related to other legal institutions such as trade competition, intellectual property, industrial property rights or patents. The special protection of classified information as a conceptual feature of trade secret is based both on the legislation of the Commercial Code (see, eg, § 271 of the

Commercial Code) and the legislation of other legal areas, such as the implementation of the right to information pursuant to Act No. 106/1999 Coll. according to which the provision of information may be denied if this information makes the trade secret. Trade secret is finally covered by the new Civil Code, which replaces the current legislation and the force of which is given in 2014. Although this new legislation is to modify or even to release some of the features of trade secrets (eg entrepreneurs will to conceal the information constituting trade secrets), it brings no fundamental change of this institute in terms of its conceptual features. It remains the situation in which the individual features are defined only very generally without at least their demonstrative list of examples. The question is whether these extremely general (respectively flexible) rules are optimal. Only the further practical application of the term of trade secret in the business and legal practice, as well as the scope and conclusions of the relevant case law, can answer this question persuasively.

17. Seznam použité literatury a ostatních zdrojů

17.1. Právní předpisy

§ zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zejména zákona č. 370/2000 Sb., tzn. harmonizační novela

§ zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

§ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

§ zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

§ zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

§ zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- § zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů
- § zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
- § zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

- § zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný obchodní zákoník (AHGB)
- § Pařížská unijní úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883 ve znění vyhlášky č. 81/1985 Sb., již je Česká republika vázána od roku 1919.
- § zákon č. 11/1918 Sb., tzn. recepční zákon
- § zákon č. 111/1927 Sb. z. a n., proti nekalé soutěži
- § Sbírka rozhodnutí Nejvyššího soudu Československa ve věcech civilních a trestních vydávaná v letech 1918 až 1938, pořadatel F. Vážný, tzv. Vážného sbírka.
- § zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
- § zákon č. 101/1963 Sb., zákoník mezinárodního obchodu
- § zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník

- § Smlouva o fungování EU – Smlouva o založení Evropského společenství ze dne 25. března 1957 (Římská smlouva), ve znění Lisabonské smlouvy.
- § Směrnice o nekalých obchodních praktikách – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004.
- § Nařízení Komise č. 2004/772/ES o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií.

17.2. Knižní publikace

- 📖 Dědič, Jan a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. 1. vydání. Praha: Polygon, 2002, str. 846.
- 📖 Čada, Karel. Obchodní tajemství a know-how. 1. vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1997, str. 213.
- 📖 Eliáš, Karel; Bejček, Josef; Hajn, Petr; Ježek, Jiří a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 652.
- 📖 Eliáš, Karel; Dvořák, Tomáš a kol. Obchodní zákoník. 5. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, str. 975.
- 📖 Faldyna, František a kol. Obchodní zákoník s komentářem. I. díl. Praha: Codex, 2000, str. 647.
- 📖 Hajn, Petr. Obchodní zákoník s komentářem, 1. díl. Praha: Codex, 2000.
- 📖 Horáček, Roman; Čada, Karel; Hajn, Petr. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 507.
- 📖 Jakl, Ladislav; Jansa, Václav. Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s, 2010.
- 📖 Kavalec, Josef; Musílek, Radek. Obchodní zákoník. Zákony s judikaturou. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 717.
- 📖 Ondřejova, Dana. Přehled judikatury ve věcech nekalé soutěže. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, str. 302.
- 📖 Pokorná, Jarmila; Kovařík, Zdeněk; Čáp, Zdeněk a kol. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, str. 1115.
- 📖 Raban, Přemysl a kol. Obchodní zákoník. 5. doplněné vydání. Praha: Eurounion Praha, s.r.o., 2007, str. 766.

- 📖 Štenglová, Ivana; Plíva, Stanislav; Tomsa, Miloš a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1397.
- 📖 Štenglová, Ivana; Drápal, Ljubomír; Púry, František; Korbel, František. Obchodní tajemství. Praktická příručka. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 157.
- 📖 Švarc, Zbyněk a kol. Základy obchodního práva. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 432.
- 📖 Telec, Ivo; Tůma, Pavel. Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: nakladatelství Doplněk, 2006, str. 116.

17.3. Knížní publikace – historická část

- 📖 Hamann, L.; Drábek, J.; Buchala, R. Soutěžní právo československé. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1938.
- 📖 Randa, Antonín. Soukromé obchodní právo Rakouské (1908). Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, s.r.o., 2008, str. 345.
- 📖 Skála, Karel. Nekalá soutěž. Její podstata a stíhání podle zákona ze dne 15. července 1927, č. 111 Sb. z. a n. Praha: Praetor, 1927, str. 360.
- 📖 Štěpánek, Petr. 1453: Pád Konstantinopole – zrod Istanbulu. Praha: Triton, 2010, str. 266.
- 📖 Večerková, Eva. Obchodní tajemství. Historie obchodněprávních institutů. Sborník příspěvků z konference pořádané Katedrou obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity dne 10. června 2009 v Brně. Brno: Masarykova univerzita, 2009, str. 351.
- 📖 Zimák, Alexandr. Hanza. Obrazy z dějin severského námořního obchodu. Praha: Libri, 2002, str. 250.

17.4. Soudní rozhodnutí

- § Vážného sbírka (tr.) č. 34/1919
- § Vážného sbírka č. 4749/1933

- § Vážného sbírka č. 13116/1933
- § Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3. července 1996, sp. zn. 3 Cmo 818/1995.
- § Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. září 1996, sp. zn. 7 Cmo 363/96-90.
- § Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. srpna 1999, sp. zn. 3 Cmo 170/1997.
- § Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. května 2001, sp. zn. 31 Ca 189/2000-27.
- § Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. září 2002, sp. zn. 29 Odo 652/2001.
- § Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. listopadu 2005, sp. zn. 7 Cmo 209/2005-44.
- § Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. ledna 2006, sp. zn. 21 Cdo 617/2005.
- § Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. prosince 2007, sp. zn. 21 Cdo 248/2005.
- § Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. října 2007, sp. zn. 2 As 27/2007-87.
- § Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2008, sp. zn. 32 Odo 1568/2006.
- § Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. září 2009, sp. zn. 33 Cdo 1977/2007.
- § Usnesení Ústavního soudu sv. XXII, č. 18 z 2001.

17.5. Právní informační systémy

- § ASPI – automatizovaný systém právních informací

17.6. Internetové zdroje

- @ www.nalus.usoud.cz - rozhodnutí Ústavního soudu

- @ www.nsoud.cz - vyhledávání rozhodnutí Nejvyššího soudu
- @ www.Eur-lex.europa.eu - právo Evropské unie
- @ www.obcanskyzakonik.justice.cz - stránky Ministerstva spravedlnosti týkající se nového občanské zákoníku
- @ www.sagit.cz - vyhledávání zákonů a judikatury
- @ www.ipravnik.cz - právní informační server
- @ www.epravo.cz - vyhledávání zákonů, judikatury, článků
- @ www.upv.cz - Ústav průmyslového vlastnictví
- @ www.becherovka.cz - oficiální stránky
- @ www.coca-cola.cz - oficiální stránky
- @ www.kofola.cz - oficiální stránky
- @ www.cs.wikipedia.org – internetová encyklopedie